

REGIONALE VERENIGING

NATUUR & LANDSCHAP

NATUURPUNT OOST-BRABANT VZW

oktober, november, december 2024
driemaandelijks tijdschrift • 4

NATUUR EN LANDSCHAP

GeefomNatuur 2024

3 Van de redactie

3 *Tussen vrees en hoop*

6 GeefomNatuur

6 *Reservaten als sterkhouders van de biodiversiteit en de klimaatbuffering*

8 Projecten

- 8 *Robuuste natuur in de Getevallei: Aronst Hoek in Geetbets*
10 *Steun de aankoop van het historische monument 'Boomgaard Ter Lenen'*
12 *Meer dan 100 ha bijkomende natuur in ruilverkaveling Willebringen*

14 Demerdag

14 *11de Demerdag zoomde in op De Velpe*

16 Recent onderzoek

- 16 *Neonicotinoïden ook schadelijk voor vogels*
18 *Water in nood*

20 Velpe-Mene

- 20 *De ploegvoor*
22 *Vleermuizen in Lovenjoel: een parallel universum*
23 *Spaghetti-avond*
23 *Straffe Kost Wandeling*

24 Hagelandse Heuvelstreek

- 24 *Maaien met de zeis in Papenbroek, Bekkevoort*
25 *Glühweinwandeling in Betekom*
26 *Werknemers Toyota Diest komen helpen in Dassenaarde*
27 *Kunst voor Natuur in Lubbeek*

28 NPOB

28 *Oproep helpende handen secretariaat NPOB in Leuven*

28 Midden-Brabant

- 28 *Natuurpunt maakt beheerplan voor de erfgoedplaats Abdij van Vlierbeek*
30 *Natuurherstel in het Kastanjebos in Herent*
31 *Algemene Kennisquiz in Herent*
31 *Algemene ledenvergadering Herent*
31 *Bezoekerscentrum de Groene Vallei: verhuur Orchideeëenzaal*

32 Doe een gift voor de natuur

■ Cover: Steenuil kuiken.
Foto Pieter-Jan Alles

R.V. Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant

Natuur en Landschap is het ledenblad van de Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant en verschijnt vier maal per jaar.

Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant is de onafhankelijke regionale vereniging die opkomt voor natuur en landschap in Oost- en Midden-Brabant. Ze zet zich in voor de duurzame instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van de natuur en de biodiversiteit, en voor de ruimtelijke en milieuvoorwaarden die daarvoor nodig zijn. Ze focust niet alleen op natuurbehoud, maar kijkt naar de totaliteit van het landschap, de landschappelijke en ecologische samenhang en de erfgoedwaarde. In elke gemeente van haar werkingsgebied zijn er vrijwilligers actief, die paraat staan om de ontwikkelingen rond natuur en landschap van nabij op te volgen.

Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant, is geassocieerd met Natuurpunt.

Verenigingssecretariaat: Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo:

Telefoon: 016 25 25 19 (tijdens de openingsuren)

E-mail: npob@natuurpunt.be,

Website: www.natuurpuntoostbrabant.be

Opengingsuren: www.natuurpuntoostbrabant.be/secretariaat
Dinsdag, woensdag en donderdag van 10u00 tot 16u00.

Dan is documentatiecentrum eveneens toegankelijk.

Voor alle betalingen die niets met lidmaatschappen of giften voor reservaten hebben te maken, gebruik je rekeningnummer van Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant:
IBAN BE82 0010 7622 1868 - BIC GEBABEBB.

Redactie-adres: Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant,
Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo

Redactieverantwoordelijken: Margriet Vos en
Hugo Abts

CONTACT

Raad van Bestuur

Voorzitter

Hugo Abts,
hugo.abts@gmail.com, 0476 77 70 37

Secretaris

Jan Van den Bergh,
jan.van.den.bergh13210@telenet.be, 016 57 05 73

Penningmeester

Frans Dhaenens,
frans.dhaenens@telenet.be, 015 61 79 61

Contactpersonen van de afdelingen

Aarschot: Linda Scheerens, linda.ronny@skynet.be,
016 56 35 99

Begijnendijk: Johan Verschuren, 0477 69 46 55 en Sybren Van der Borcht, 0499 30 52 39, npbegijnendijk@gmail.com

Bekkevoort: Frederic Gabrys, fredericgabrys@hotmail.com

Bertem: Dominik Debuyser,
dominik_debuyser@yahoo.com, 0479 49 40 11

Boortmeerbeek: Frans Dhaenens,
frans.dhaenens@telenet.be, 015 61 79 61

Diest: Saskia van den Berg, berglinden@qsources.be,
0478 96 01 71

Druivenstreek: Sam Bennekens,
bennekenssam@gmail.com, 0494 80 63 70

Gete-Velpe (Geetbets, Kortenaeken): Arne Donders,
dondersarne@gmail.com, 0497 19 74 75

Haacht: Bes Vandenbroele, vandenbroelebes@gmail.com

Herent: Patrick Luyten, patrick.luyten@pandora.be, 0495 59 85 33

Holsbeek: Lars Smout, larssmout@gmail.com, 0494 63 26 43

Kampenhout: natuurpuntkampenhout@natuurpunt.be

Kortenberg: Paul Van Leest, paul.vanleest@proximus.be,
02 757 09 79

Landen: Vincent Grisar, grisar.niesten@gmail.com

Bezoekerscentrum Groene Vallei: Lelieboomgaardenstraat 60, Kortenberg - bc.groenevallei@natuurpunt.be - 0479 77 06 76

Natuur.huis De Gors: Metselstraat 75, Vissenaken - info: www.degors.be - info@degors.be - 0495 33 42 09

Lid worden doe je via Natuurpunt.

Het lidmaatschap kost € 38 waarvoor je naast ons ledenblad Natuur en Landschap ook Natuur.Blad van Natuurpunt Vlaanderen ontvangt.

Overschrijven op rekeningnr. IBAN BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt. Alle briefwisseling inzake leden en adreswijzigingen richt je aan **Natuurpunt**, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, tel. 015 29 72 20, info@natuurpunt.be.

Giften voor het reservatenfonds van de Regionale Vereniging Natuur en Landschap: rekeningnummer IBAN BE56 2930 2120 7588 met vermelding 'projectnummer 3999 NPOB'. Voor giften vanaf € 40 (los van lidgeld) krijg je een fiscaal attest.

Bescherm de natuur ook als je er niet meer bent

Je kan aan een zeer voordelig tarief een schenking bij leven doen. Dat kan bv. een **naakte** eigendom zijn van een natuurgebied waar je zelf het vruchtgebruik levenslang van houdt. Je kan ook een legaat opnemen in je testament aan de Regionale Vereniging Natuur en Landschap of aan Natuurpunt Beheer met vermelding van het natuurgebied waarvoor het bestemd is. Zo kan je natuur toekomst geven zonder dat er torenhoge successierechten worden afgehouden zodat het legaat volledig kan dienen voor zijn natuurbestemming.

Overweeg je deze stap dan kun je ons altijd raadplegen. **Steeds duidelijk vermelden:** legaat bestemd voor de Regionale Vereniging Natuur en Landschap (Natuurpunt Oost Brabant) vzw of Natuurpunt Beheer vzw met vermelding van het natuurgebied waarvoor het bestemd is. De verdere uitbouw van vele natuurgebieden en de werking rond het natuurbehoud in Oost-Brabant hangt ervan af.

Je kan ons steeds contacteren: **npob@natuurpunt.be**

Leden

Arne Donders, dondersarne@gmail.com, 0497 19 74 75
Bernard Lemaître, bernard.lemaître@skynet.be, 016 60 61 62
Dominik Debuyser, dominik_debuyser@yahoo.com, 0479 49 40 11
Geert Moris, geertmoris@gmail.com, 0494 87 95 28
Leen Kuijken, leenkuijken@gmail.com, 0483 20 09 71
Luc Vervoort, luc.vervoort@natuurpunt.be, 016 23 08 00
Marc Op de Weerd, m.opdeweerd@gmail.com, 011 58 12 01
Margriet Vos, margriet.vos@gmail.com, 016 46 04 78
Paul Van Leest, paul.vanleest@proximus.be, 02 757 09 79
Ronald Jacobs, wicca@skynet.be, 0473 68 29 57
Sam Bennekens, bennekenssam@gmail.com, 0494 80 63 70
Saskia van den Berg, berglinden@qsources.be, 0478 96 01 71
Vera Reusens, verareusens@yahoo.com, 0476 20 82 55
Yves Vanden Bosch, yves.vanden.bosch@skynet.be, 0478 50 90 06

Leuven: Leen Kuijken, leenkuijken@gmail.com, 0483 20 09 71
Willem Laermans, willem.laermans@gmail.com,
0492 15 24 65

Linter: Wim Fourie, wim.fourie@yahoo.com, 474 92 44 76

Lubbeek: Kristof De Cupere,
natuurpuntlubbeek@outlook.com

Rotselaar: Sigrid Zaman, np.rotselaar@gmail.com

Scherpenheuvel-Zichem: Wendy Gebruers,
wgebruers@gmail.com, 0498 12 39 98

Tielt-Winge: Vera Reusens, verareusens@yahoo.com,
0476 20 82 55

Tremelo: Kris Six, krissix@skynet.be

Velpe-Mene (Bierbeek, Boutersem, Glabbeek, Hoegaarden, Tienen):
Hugo Abts, hugo.abts@gmail.com, 0476 77 70 37

Zaventem: Danny Blockmans, 02 757 90 16

Zoutleeuw: Nicole Smeyers,
nsmeyers1@gmail.com, 011 31 13 23, 0497 43 40 87

Hyla Vlaams-Brabant, amfibieën- en reptielenwerkgroep:
Bert Vandebosch, bertvandebosch@hotmail.com,
0495 41 60 20

Vogelwerkgroep Oost-Brabant: Marcel Jonckers,
marcel.jonckers2@telenet.be, 016 81 87 87

Natuur en Landschap wordt door Drukkerij Van der Poorten (Lubbeek) gedrukt op milieuvriendelijk papier, voorzien van EU Ecolabel certificaat. Inkten: vegetale offsetinkten die voldoen aan EN 71 (speelgoedrichtlijn) • Verzendings: Natuur en Landschap wordt verzonden onder papieren wikkel

Vormgeving: L U C A Luc Nagels - lucnagels@telenet.be

Tussen vrees en hoop

Wat zijn de woorden van minister Jo Brouns in zijn pleidooi voor depolarisatie natuur-landbouw waard?

Vlaanderen heeft voor de komende vijf jaar een nieuwe regering. In deze nieuwe regering is de bevoegdheid Natuur, Milieu en Omgeving én de bevoegdheid Landbouw terug samengevoegd zoals tijdens de onzalige periode van stilstand onder minister Joke Schauvliege. Deze samenvoeging was (en is?) het absolute schrikbeeld, zelfs een doembeeld, voor heel de natuur- en milieubeweging. De bezorgdheid was des te dieper aangezien er het voorbije jaar tijdens de boerenprotesten zo sterk gepolariseerd is en de natuurbeweging met zijn realisatie van natuurgebieden tot de boeman werd gemaakt. Alsof alle problemen van de landbouwsector hiertoe konden herleid worden. Onder het protest en de dwang van de tractoren werd op Valentijnsdag (14 februari 2024) een akkoord gesloten geldig tot 1 oktober 2024 tussen de toenmalige Vlaamse Regering en de landbouwsector dat niets minder was dan een regelrechte dolksteek in het hart van de natuurbeweging. Ook het aankoopbeleid voor de realisatie van natuurgebieden, natte natuur en bosuitbreiding door het Agentschap Natuur en Bos werd gewoon stilgelegd. Voor Natuurpunt werd nog een klein venster en perspectief opengelaten.

Natuur als zondebok om de aandacht af te leiden van de reële problemen van de landbouw

De boerenprotesten gingen gepaard met een onbegrijpelijke en totaal van de pot gerukte framing en polarisatie. Natuur was plots een bedreiging. Natuur was plots een luxezaak die zogezegd onverenigbaar was met de voedselvoorziening. De aankoop van natuurgebieden zou de toegang van jonge boeren tot de landbouwgrond bemoeilijken, terwijl uit alle cijfers blijkt dat daar niet het probleem ligt. M.a.w. dit symbooldossier werd als een trofee aan de landbouworganisaties aangeboden zonder dat er iets opgelost werd voor de (jonge) boeren. Natuurreservaten vertegenwoordigen immers amper 2% van het landbouwgebied op de gewestplannen van de jaren 70 en 80 van vorige eeuw dat een ander gebruik heeft/kreeg.

Nog zo'n kwakkel: Natuurpunt zou de prijzen van de landbouwgrond opdrijven

Ook het argument dat de natuuraankopen van Natuurpunt de prijzen van de landbouwgronden de hoogte in jagen, is totaal absurd en zij die dit nog steeds gebruiken, zijn ter kwade trouw. De aankoopsubsidie voor natuurgebieden is degressief en geplafonneerd zodat goede landbouwgronden de facto buiten de subsidiëring vallen. Vanaf € 2,5/m² is de subsidie bij aankopen max 50%, en de totale subsidie ongeacht de hoogte van het aankoopbedrag is bij de reguliere aankopen door Natuurpunt beperkt tot max € 2,7/m². Dat betekent niet meer of minder dat bij elke aankoop van een natuurgebied wij samen als Natuurpunters door het bijeenbrengen van de restfinanciering een bijdrage leveren aan maatschappelijke doelen en in feite mee de overheid subsidiëren. Want voor de verworven reservaten geldt een

eeuwigdurende erfdienstbaarheid (ze zijn niet vervreemdbaar) en de natuurdoelen moeten via een natuurbeheerplan gehaald worden. Zo blijven ze ook in de toekomst als natuur behouden voor de gemeenschap. Hetzelfde geldt voor de vrijwilligersinzet bij het beheer. Want ook bij het beheer is de subsidie maar 80% van de vastgestelde normkost. Dus ook daar levert Natuurpunt bij elke ha voor 20% een extra inspanning die de overheid niet moet betalen.

■ Natuurpunt koopt geen hoogwaardige landbouwgrond, wel landbouwgrond met potentie voor natuur. Hier rolkeienakker Zegelberg, Kuntich. Foto NP Velpe-Mene

Verantwoord en op vrijwillige basis natuur realiseren op gronden met natuurpotentie ongeacht de (achterhaalde) bestemming

Om terug te komen op het fake-argument dat we landbouwgronden bedreigen: vooreerst goede landbouwgronden vallen in regel uit het projectgebied voor de realisatie van de Natuurpunt-reservaten. Wij willen natuurgebieden realiseren waar er natuurpotenties en kansen zijn voor de ontwikkeling van hoogwaardige natuur. Dus niet in de hoogwaardige landbouwgronden. Maar spijtig genoeg hebben de gewestplannen van de jaren 70 en 80 van vorige eeuw voor een hele reeks regio's geen of praktisch geen natuurgebied aangeduid. Hierdoor werden hele riviervalleien met hun historische graslanden en natuurlijke overstromingsgebieden, bossen en zelfs gehuchten nogal ondoordacht ingekleurd als agrarisch gebied. Bijvoorbeeld in het Gewestplan Tienen-Landen is quasi nergens groengebied voorzien, zelfs niet voor de Velpevallei, de Getevallei en de Hoegaardse valleien. Dus de huidige topnatuurgebieden zoals Rosdel met orchideeënrijke kalkgraslanden, Mene-Jordaan met talrijke kalktuftbronnen, Paddepoel met doorstroommoerassen en schrale graslanden, het natuurlint van de Getevallei met het Tiens Broek, Doysbroek, het Grote Getecomplex en Aronst Hoek zouden volgens deze logica geen natuurgebied mogen zijn of niet in

■ **Getevallei indertijd ondanks de aanwezige natuur ingekleurd als agrarisch gebied in de jaren 70 van vorige eeuw. Het is evident dat de valleien terug gegeven moeten worden aan het water en de natuur indien we de klimaatverandering willen opvangen en de biodiversiteitscrisis willen stoppen. Dankzij Natuurpunt en de provincie Vlaams-Brabant werd intussen in de Getevallei 1000 ha beheerde natuur gerealiseerd. Foto Pieter-Jan Alles**

aanmerking komen voor aankoop als natuurgebied en de opmaak van een natuurbeheerplan type 4. Iedereen die van enige goede wil is of begaafd is met redelijk verstand weet dat in deze valleien er nood is aan ruimte voor de rivier, voor water, voor natuur. De voorbije 25 jaar is trouwens bewezen dat je natuur kunt realiseren zonder grote fricties met de landbouw. Zoniet zou Natuurpunt, resp. de Provincie Vlaams-Brabant, in de Getevallei de voorbije jaren geen natuurcomplex van meer dan 1000 ha hebben kunnen waar maken. Bij de start van het provinciaal project is trouwens met de landbouwsector overlegd om te kijken waar de natuur- en bosuitbreiding in Vlaams-Brabant een plaats kon krijgen.

Valleien teruggeven aan het water en de natuur: meer dan noodzakelijk

Het is duidelijk dat zowel in de Velpe- als Getevallei ruimte nodig is voor een levende rivier, ruimte voor water en ruimte voor natuur en biodiversiteit. Wat geldt voor deze valleien, geldt sowieso voor alle Vlaamse valleien. Zonder deze ruimte voor natuur zullen we de problemen van klimaatbuffering en -adaptatie en de grote uitdagingen op vlak van droogte én piekafvoer niet kunnen aanpakken. Zonder deze ruimte halen we nooit de doelstellingen voor zuiver water zoals de Kaderrichtlijn Water vraagt. Zonder deze ruimte kunnen we de dramatische achteruitgang van de biodiversiteit in landelijk gebied niet stoppen. En hier kunnen we de problemen aanpakken zonder te snijden in de agrarische structuur via het Natuurpunt-model van vrijwillige aankopen die geen enkele externe beperking opleggen aan de landbouwbedrijven of interfereren met de vergunningverlening.

Balanceren tussen vrees en hoop

Intussen hebben we een nieuwe Vlaamse Regering en een nieuw regeerakkoord. Voor de beleidsmaterie Omgeving (Natuur, Milieu, Water, Ruimtelijke ordening) én Landbouw legde Jo Brouns de eed af als bevoegd minister. De natuurbeweging ervoer de samenvoeging van deze twee domeinen als een schok: het werd gezien als het slechtst mogelijke scenario. Het regeerakkoord ziet daarenboven natuur eerder als een bedreiging of hooguit als een moeilijke verplichting vanwege Europa die een minimale invulling moet krijgen. En nu is er een titularis die tijdens de voorbije periode de ijzeren hand was van het boerenprotest binnen de

Vlaamse Regering. Hij kanaliseerde dit protest niet naar een oplossing van de echte landbouwproblemen maar naar het halen van de scalp van de natuurbeweging, i.c. Natuurpunt.

Er is dus een terechte vrees...

Maar... bij elke verkiezing wordt zagezegd het bord gewist. Indien de polarisatieloga opzij gezet wordt en afgestapt wordt van framing en fake-nieuws en er terug overgestapt wordt naar redelijkheid, naar feiten en cijfers, naar empathie voor de legitimiteit van zowel de landbouwsector als van een toekomstgericht natuurbeleid... dan is het met staatsmanschap mogelijk terug bruggen te slaan tussen beide en is er terug perspectief voor de toekomst.

In een reeks interviews heeft minister Jo Brouns expliciet opgeroepen tot een nieuwe consensus- en overlegbenadering en het achter zich laten van de nodeloze polarisatie. In een eerste gesprek hield de minister dezelfde lijn aan. Een gesprek dat anders dan gevreesd als open en voorzichtig positief overkwam. Het zou echter naïef zijn om op basis van enkele interviews en een gesprek het verleden te vergeten en blind te geloven. Maar het zou even onverantwoord zijn om niet met een constructieve, open en verantwoorde houding hier voorzichtig hoopvol naar te kijken.

Noch de natuur, noch de boeren zijn gebaat met polarisatie of schijnoplossingen

Met onze basiswerking in elk dorp en elke gemeente en met 'de voeten in de klei' weten we als Natuurpunters dat polarisatie én voor landbouw én voor natuur de slechtste oplossing is. Woorden doen ertoe. Bij de polarisatie waren de woorden dodelijk en kwetsend. Bij beleid kunnen woorden ook woorden in de wind zijn: words, words, words... Een goede boom kent men aan de vruchten, the proof of the pudding is in the eating, beleid wordt afgewogen aan feiten en daden en effectiviteit om de uitdagingen in te vullen. Beleid is werken aan een duurzaam toekomstperspectief ook voor natuur en biodiversiteit, en dus niet aan korte termijn oplapwerk dat vaak contraproductief is voor lange termijnoplossingen, mensen een rad voor de ogen draait en nodeloze illusie en kosten (lock-ins) met zich mee brengt.

Van vrees naar hoop, een opdracht!

Het is een morele plicht om optimistisch te zijn omdat defaitisme elk perspectief voor de toekomst, voor dialoog en verandering uitsluit. In de vele jaren in de beweging is mijn geloof in de morele kracht van een beweging die gedreven is door onbaatzuchtige inzet voor de samenleving enkel toegenomen. Een Natuurpunt-beweging die het verschil gemaakt heeft voor natuur en landschap in elke Vlaamse gemeente en elke streek. Een Natuurpunt-beweging die vanuit de kracht en de inzet van mensen ter plaatse concreet bouwt aan duurzame natuur in een plattelandsgemeenschap en -omgeving. En dit ook in de toekomst wil blijven doen. Een Natuurpunt-model van verwerving dat geen beperkingen oplegt buiten de planologische natuurgebieden.

Als de minister de nodige beslissingen neemt die onafwendbaar moeten genomen worden in functie van de immense uitdagingen op vlak van biodiversiteit, ruimte voor de rivier en water, nature based solutions voor de klimaatverandering, dan zal hij in ons een bondgenoot vinden om samen de huidige gepolariseerde patstelling te overbruggen. Als de woorden echt vertaald worden in beleidsdaden, dan zullen we ons graag laten overtuigen, meer zelfs, dit positief omarmen. Als er echt gewerkt wordt aan

depolarisatie en een einde komt aan het zoeken van trofeeën en scalpen – die ook in het regeerakkoord nog opduiken – dan zal er veel mogelijk zijn. Als de actieve Natuurpunters, die zich mateloos en belangeloos inzetten voor de gemeenschap terug waardering krijgen, en de negatieve beeldvorming over ons terug omgebogen wordt, dan is er uitzicht op dialoog in wederzijds respect.

Een proces van vrees naar hoop dus, en met de opdracht om al onze kracht in te zetten tijdens de komende regeerperiode voor de verzegeling van een toekomstgericht natuur- (en milieu)beleid. Of in het slechtste geval dit perspectief niet onherroepelijk te laten hypothekeren.

Hugo Abts

voorzitter

*Regionale Vereniging Natuur en Landschap,
Natuurpunt Oost-Brabant*

■ **Rosdel, Hoegaarden.** Dankzij de inzet van de plaatselijke Natuurpunters kwamen de Schoorbroekbeekvallei en haar flanken ecologisch versterkt uit een grootschalige ruilverkaveling. Het natuurgebied Rosdel en de Schoorbroekvallei vormen nu een aaneengesloten eenheid natuur in een weids akkerlandschap. Deze flanken zijn ondertussen uitgegroeid tot soortenrijke en structureerrijke graslanden met vele kalkminnende soorten zoals hondskruid, marjolein, borstelkrans en donderkruid. Foto Ebe Abts

Dank aan 317 donateurs Hart voor Natuur!

In nummer 2 van ons tijdschrift dit jaar deden we een oproep om de campagne Natuur in het Hart in Oost-Brabant te steunen met een gift voor de aankoop van natuurgebieden.

Dat leverde € 19 145 uit 317 stortingen op, een gemiddelde van € 60 euro per storting. Daarbij vermelden 293 donateurs uitdrukkelijk de campagne in de mededeling, goed van € 17 351, gemiddeld ook € 60.

GeefomNatuur 2024

Reservaten als sterkhouders van de biodiversiteit en de klimaatbuffering

Door de uitbouw van de meer dan 4000 ha natuurgebied in Midden- en Oost-Brabant maakt Natuurpunt het verschil voor het behoud van de biodiversiteit en de natuur in de streek. Kunnen jullie je zelfs maar inbeelden hoe schraal en soortenarm het landschap zou zijn zonder deze natuurgebieden zoals de Groene Vallei met Silsombos, Kastanjebos, Torfbroek, de Kampenhoutse bossen, de Dijlevallei met Wijmaalbroek, Pikhakendonk, Haachts broek, en de Demervallei met de quasi aaneengesloten gebieden van Schulensmeer tot Vorsdonkbroek, de Velpevallei met de Snoekengracht en Paddepoel, de Getevallei van de Getebeemden in Hoegaarden tot Aronst Hoek in Geetbets en de Hoegaardse valleien. Dit geldt ook voor de Hagelandse Heuvels en valleiflanken met droge natuur.

Kortom, onvoorstelbaar wat deze gebieden betekenen voor de identiteit en herkenbaarheid van de streek, de leefbaarheid van de buurten, de biodiversiteit en als leefgebied voor plant en dier. Ze vervullen essentiële ecosysteefuncties. Het zijn echte klimaatbuffers en morgen zullen we alle valleien van linkerflank

tot rechterflank, van bovenstrooms tot benedenstrooms nodig hebben voor ruimte voor de rivier en water als de klimaatmodellen realiteit worden. En dat heeft er alle schijn van. We wisselen droogteperiodes af met heuse waterbommen.

De aankoop van natuurgebieden in de valleien die op de meer dan 50 jaar oude gewestplannen als agrarisch gebied werden aangeduid, staat zwaar onder druk. De realiteit is echter, zoals je bv. kunt zien in de Gete- en de Velpevallei, dat het gaat om echt natte gebieden die trouwens ook dit jaar drie keer bij een kleine waterbom overstromd zijn. Het Vlaams regeerakkoord is op dat vlak weinig hoopgevend. De invulling van dit akkoord zal bepalend zijn voor de verdere uitbouw van heel wat natuurgebieden van een mozaïek van percelen met gruyère-gaten naar samenhangende complexen. Maar we blijven opkomen voor de verdere uitbouw van iconische gebieden zoals Aronst Hoek, Doysbroek, Grote Gete, Rosdel en Mene-Jordaan, en vele gebieden in de Demervallei, absoluut nodig voor klimaatbuffering en -adaptatie en voor de biodiversiteit.

■ **Demervallei geeft ruimte aan water. Verder omzetten van de hele vallei naar natuur en niet perceelsgewijs is nodig om te kunnen functioneren als volwaardige klimaatbuffer. Foto Kevin Feytons**

■ Kwelrijk soortenrijk grasland met drieduizend orchideeën in Honsem. Naast de Snoekengracht en Aardgat een bijkomende hotspot voor de brede orchis in Velpe-Mene. Bijkomende natuurontwikkeling in de vallei van de Jordaanbeek met orchideeënrijk grasland staan op het programma. Foto NP Velpe-Mene

Jouw (financiële) steun is essentieel voor de verdere uitbouw van natuurgebieden

Eerder werd een Life-project Hageland uitgevoerd, de voorbije periode was er het Life-project Groene Vallei en recent is ook het Life-project Harwin voor de Hagelandse Vallei van start gegaan. In deze Life-projecten vullen Europese middelen de Vlaamse en eigen middelen aan zowel voor de inrichting als voor verwerving van ontbrekende percelen nodig voor duurzame en forse natuurgebieden. Zo krijgt de verwerving daar een extra impuls.

Ook elders wordt er hard gewerkt aan de uitbouw van heuse natuurcomplexen. Maar zonder de steun van bv. een Life-project is het beschikbaar zijn van de restfinanciering één van de grote knelpunten. De restfinanciering is het bedrag nodig om het verschil te overbruggen tussen de aankoopssom en de subsidies. En om alle misverstanden uit de wereld te helpen: de aankoopsubsidie geldt enkel in de goedgekeurde projectgebieden met hoge natuurpotentie en is degressief en geplafonneerd. Dit wil zeggen dat voor de eerste goedkope schijf het subsidiepercentage hoger ligt dan voor de volgende schijven. Vanaf € 2,5/m² daalt de aankoopsubsidie tot max 50% voor die schijf om dan nog verder terug te vallen. De maximum subsidie die kan gekregen worden is € 2,7/m². Duidelijk dat je hiermee geen goede landbouwgronden kunt aankopen.

De financiering van elke aankoop gebeurt door een combinatie van volgende middelen:

- inzet van de aankoopsubsidie van Vlaanderen
- in sommige gevallen projectsubsidies van de provincie Vlaams-Brabant
- mogelijks een gemeentelijke aankoopsubsidie
- de veelal aanzienlijke restfinanciering op te brengen door het beheerteam, de afdeling en via de regionale werking.

Afdelingen die de laatste jaren veel kochten buiten de Life-projecten, met name in de Getevallei en Aronst Hoek (afdeling Zoutleeuw en Gete-velpe), en nu voor de meer dan 100 ha extra natuurgebied dat via de ruilverkaveling Willebringen naar Natuurpunt komt (Natuurpunt Velpe-Mene), staan voor een enorme inspanning. Natuurpunt Oost-Brabant helpt de afdelingen voor het realiseren van aankopen die hun draagkracht overschrijden door telkenjare in het laatste nummer van Natuur en Landschap een oproep te doen voor fondsenwerving, en dit op voorwaarde dat deze afdelingen zelf ook actief fondsen werven.

Restfinanciering essentieel!

Of we verder en hoeveel we kunnen aankopen in de nabije toekomst is in belangrijke mate afhankelijk van de restfinanciering waarmee we het verschil tussen de aankoopsprijs en de beperkte subsidiëring kunnen overbruggen. De restfinanciering is wat we zelf en samen binnen Natuurpunt Oost-Brabant met de afdelingen en de beheerteams moeten opbrengen. In het verleden konden we op schaal van ons regionaal werkingsgebied met alle giften en projecten samen juist de benodigde restfinanciering bijeenhalen. Maar vooral voor projecten waar zich op korte tijd vele ha aandienen, en zeker als ze gelegen zijn in eerder dunbevolkt gebied, kunnen we die maar realiseren als we de regionale solidariteit laten spelen.

De Getevallei met Aronst Hoek: ongelooflijk wat hier gebeurt!

Iets is maar onmogelijk tot iemand – en dat zijn de lokale Natuurpunt-vrijwilligers – dit mogelijk maakte: de laatste 20 jaar werd in de Getevallei circa 1000 ha beheerde natuurgebieden gerealiseerd met ronkende namen zoals Aronst Hoek, Bolwerk, Grote Getevallei, Doysbroek, Wissenbos, Tiens Broek en Getebeemden.

We kijken naar de Getevallei als een samenhangend valleisysteem waar ruimte aan natuur, biodiversiteit en water kan gegeven worden in de totale vallei van linkervalleiflank tot rechtervalleiflank, van bovenloop tot benedenloop.

Voor de Getevallei hebben we in de bovenloop kwelgevoelige natuurtypen met bv. dotter- en orchideeëngraslanden. Meer stroomafwaarts en in de benedenloop is de vallei breder en zien we overstromingsgraslanden met een karakteristieke soortenrijkdom

en mogelijkheden voor de ontwikkeling van grootschalige en robuuste natuurentiteiten, goed voor biodiversiteit, voor klimaat en voor waterbeheer. Complexen met natte graslanden en veenontwikkeling en dus mogelijkheden voor opslag van CO₂.

Benedenstrooms is het vooral het project Aronst Hoek (Geetbets en Zoutleeuw) aan de samenvloeiing van Gete en Melsterbeek dat enorme ontwikkelingskansen voor natte natuur biedt zoals je op weinig andere plaatsen in Vlaanderen vindt. Aronst Hoek met zijn natte natuur en de aangrenzende bebossingsprojecten Rummens bos, Dornbos en Bos van Hoen vormt één van de snelst groeiende reservatenprojecten in Vlaanderen. Op 20 jaar tijd kwam hier vertrekend van een lappendeken aan percelen een samenhangend complex van nu circa 390 ha tot stand. En nog dagelijks dienen zich nieuwe kansen voor uitbreiding en consolidatie aan. Naast natte natuur kon hier ook heel wat bijkomend bos gerealiseerd worden.

■ Grote Getevallei, grootschalig natuurcomplex. Foto Pieter-Jan Alles

■ Aronst Hoek aan de samenvloeiing van Gete en Melsterbeek biedt enorme kansen voor natte natuur zoals je op weinig plaatsen in Vlaanderen vindt.
Foto Ernst Gülcher

Het is een uniek grootschalig leefgebied zowel voor water- en moerasvogels als voor levensgemeenschappen van natte en overstromingsgraslanden, denk aan typische soorten zoals aardbeiklaver, pijptorkruid enz. Het is ook het leefgebied van de wulp: een soort die in West-Europees verband een bijzondere aandacht vereist. Terwijl we op de flanken nu unieke kansen hebben voor robuuste bosontwikkeling.

Vrijwilligers maken het verschil, evenals de giften van donateurs

Wat hier gebeurt, is een wonder mogelijk gemaakt door de inzet van een gedreven team van lokale vrijwilligers die geloven in hun project. De kansen voor unieke natuur liggen er dagelijks voor het grijpen. De beperkende factor is vooral het ontbreken van de nodige restfinanciering. Dat is niet verwonderlijk aangezien dit gedeelte van de provincie de laagste bevolkingsdichtheid kent en het verst verwijderd ligt van de economische groeipolen. Het is daarom niet zo eenvoudig voor de afdelingen Gete-Velpen en Zoutleeuw om de restfinanciering op te brengen. Door de enorme groei van het areaal aangekocht natuurgebied staat de projectrekening van Aronst Hoek sterk negatief. En dat is niet verwonderlijk gezien de spectaculaire realisaties in de voorbije periode. Daarom willen we als Regionale Vereniging Natuur en Landschap de regionale solidariteit laten spelen om de restfinanciering voor de aankopen mee op te halen zodat het aankoopprogramma verder kan gezet worden.

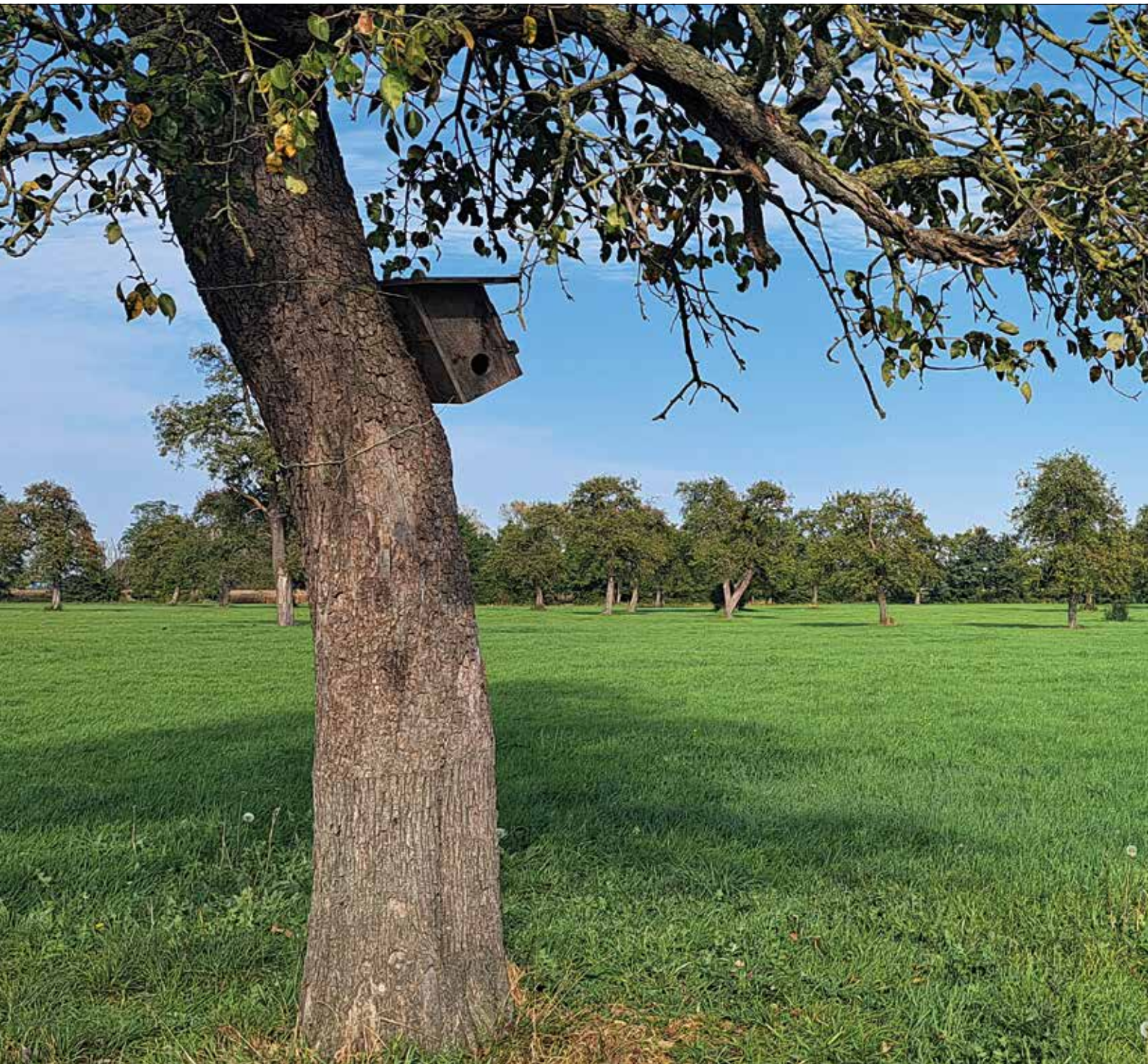
Help het project 'Getevallei Aronst Hoek'. Doe een storting op de rekening BE 56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer te Mechelen met vermelding 'Project nr 9414'. Voor giften vanaf € 40 krijg je een fiscaal attest. Voor 2024 geldt immers een fiscale aftrekbaarheid van 45% voor giften vanaf € 40. Dit betekent dat een gift van € 40 na fiscale aftrek je maar € 22 kost of een gift van € 100 je maar € 55 kost.

De historische boomgaard Ter Lenen ligt op een donk – dit is een kleine verhevenheid in het omringende valleilandschap – in het grote complex van de natte, moerassige graslanden bij de samenvloeiing van Melsterbeek en Gete. Het is als het ware een enclave en vormt het sluitstuk van het geheel. Als hier een intensivering of omzetting van grasland naar akker met meststoffen en pesticiden zou plaatsvinden, dan zouden veel van de inspanningen voor valleihervorming en ontwikkeling van natte natuur, en ook het programma voor de bescherming van de wulp, gehypothekeerd worden. De aankoop van deze enclave is daarom echt een absolute prioriteit om te komen tot een robuust natuurcomplex. Maar op zich is deze boomgaard ook een monument en is effectief als dusdanig erkend.

Een beetje geschiedenis

De boomgaard hoort bij het landgoed Ter Lenen gelegen op de rechteroever van de Melsterbeek, te midden van het weide- en beemdengebied. Tot de Franse Revolutie maakte de hoeve Ter Lenen deel uit van de uitgestrekte bezittingen van de iets zuidelijker gelegen cisterciënzerinnenabdij van Oriënte, die de "*curia de Leenen*" kocht in 1240. Het gaat dus om een zeer oude site. Op de Ferrariskaart (1771-1775) wordt de "cense Ter Lenen" afgebeeld als een complex van losstaande gebouwen op een rechthoekig 'eiland' omringd door een omgracht. Een moestuin besloeg het grootste gedeelte van de noordelijke helft van dit eiland. Beemden, hoogstamboomgaard en akkergronden vormden de ruimere omkadering. In de loop van de 19^e eeuw onderging het

■ Oude boomgaard van het landgoed Ter Lenen als sluitstuk van het projectgebied Aronst Hoek in Geetbets wordt hersteld en heraanplant. Foto NP Velpe-Mene

■ Ter Lenen was een boerderij van het oude Oriëntenklooster. Hier op de Villaretkaart van 1745-1748. Het klooster had verschillende molens, boerderijen en landerijen in en rond Geetbets en het natuurgebied Aronst Hoek.

pachthof een transformatie naar een herenboerderij opgevat als een landhuis met woonhuis en aanleunend een omvangrijk hoeve-, brouwerij- en stokerijcomplex.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed 2024: Tuin van het landhuis Ter Lenen: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134181>

Ter Lenen is een voorbeeld van de omvorming van oude kasteelsites tot landgoed met lusttuin en vijver en grote boerderijen met bijhorende graasweiden. Op deze graasweiden, afgebakend met populieren, hield men dubbeldoel (melk en vlees) vee. Dicht bij de boerderij en rondom de dorpen had je graasweiden met hoogstamboomgaarden. Aanvankelijk dienden ze als schaduwrijke graasweiden met fruit voor lokale consumptie of als basis voor stroop en compote. Later evolueerden ze naar commerciële hoogstamboomgaarden voor fruit.

In de jaren 50 van vorige eeuw kwam hieraan een abrupt einde met het plan Mansholt: voortaan lag de focus op intensivering, specialisatie en monocultuur. Een rooipremie voor de hoogstamboomgaarden samen met de uitdijende dorpskernen gaf in de streek de doodsteek aan deze historische hoogstamboomgaarden.

Laatste restanten

De laatste hoogstamboomgaarden krijgen nu een hoge landschappelijke waardering en zijn ook belangrijk voor de biodiversiteit. Ze krijgen bescherming en er worden terug hoogstamboomgaarden aangeplant. De oude boomgaard rond de kasteelsite Ter Lenen was in verval, in de loop der jaren verdwenen er steeds meer bomen o.a. omwille van ouderdom. Natuurpunt is fier om mee te delen dat we de boomgaard hebben kunnen aankopen: 11 ha in één blok. Nu kunnen we opnieuw plannen maken om de oude hoogstamknoesten aan te vullen met nieuwe, jonge aanplant. Zo kunnen we terug aanknopen bij de traditie en dit met soortenrijke graslanden van een ander type dan de natte graslanden in de vallei. Deze boomgaard is immers gelegen op de overgang tussen overstromingsgronden en de hogere vallei. Daarom vormt hij een belangrijke schakel in het realiseren van een robuuste vallei.

Help het project 'Aankoop Boomgaard Ter Lenen- Aronst Hoek'. Doe een storting op de rekening BE 56 2930 2120 7588 van Natuurpunt Beheer te Mechelen met vermelding 'Project nr 9414'. Voor giften vanaf € 40 krijg je een fiscaal attest Voor 2024 geldt een fiscale aftrekbaarheid van 45% voor giften vanaf € 40. Dit betekent dat een gift van € 40 na fiscale aftrek je maar € 22 kost of een gift van € 100 je maar € 55 kost.

De ruilverkaveling Willebringen is een lang en vermoeiend proces geweest. Van plannen tot uiteindelijke realisering, met Natuurpunt Velpe-Mene als pleitbezorger en bewaker opdat naast de ingrepen voor de landbouw – vergrote percelen en (nieuwe) ‘verbeterde’ landbouwwegen – er ook bijkomende natuur en bufferstroken kwamen. Een lang proces waarbij we als Natuurpunt steeds opnieuw het verschil konden en moesten maken. Want niets is gemakkelijker dan natuur tekenen op een plan – iedereen herinnert zich ongetwijfeld nog de Gemeentelijke Natuurontwikkelingsplannen met mooie kleurtjes die dikwijls veel geblaat en weinig wol opleverden – en niets is moeilijker dan dit dan ook in de praktijk realiseren. Bijna onmogelijk tot het gebeurt door dagelijks te investeren in dit proces en in overleg, en te zoeken naar samenwerking met het team van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) en de projectcoördinator van de ruilverkaveling.

Orchideeënrijke moerassige graslanden, moeras- en veenontwikkeling, droge kalkgraslanden, kalktufbronnen, bijkomende bossen...

Na vele hindernissen en ups en downs staan we zover. Natuur op papier van een structuurplan is beheerde natuur in de praktijk geworden: meer dan 100 ha bijkomende natuur konden dit najaar in gebruik genomen worden en dit gespreid over een reeks gebieden:

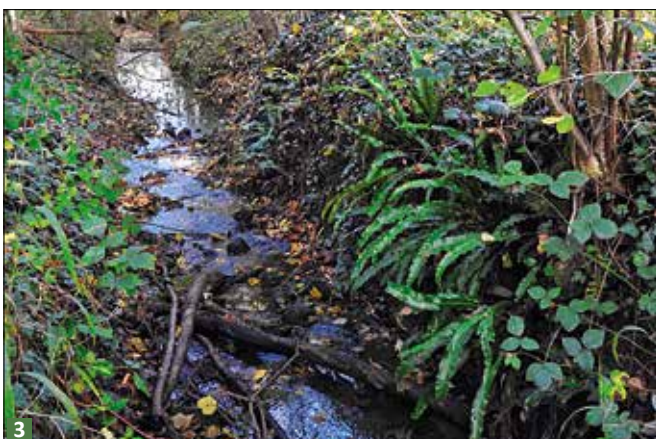
- Hazenberg-Velpevallei-Molensteen in Opvelp-Bierbeek. Uitbreiding van 8 ha tot 19 ha.
- Uitbouw van het complex Snoekengracht in Verrijck-Boutersem met de vallei van de Grote Vondelbeek en de

Kop van Koutenveld. In 2025 viert de Snoekengracht haar 50ste verjaardag en kunnen we bij die gelegenheid ook de grootste uitbreiding in één keer van niet minder dan 21,53 ha voorstellen. Terzelfdertijd zullen we een project van vernatting en veenontwikkeling in de vallei van de Grote Vondelbeek kunnen tonen. Veen dat tevens de beste koolstofopslag vormt. Uitbreiding van 38,47 ha tot 60 ha.

- Versterking Terrassenlandschap in Kumtich met kalkhoudende Brusseliaanzanden waar de orchideeën hondskruid en bijenorchis bloeien. Uitbreiding van 5,25 ha tot 11,05 ha.

1. ■ **Vroente met zicht op de gradiënt met het Pertseveld.** Vernatting in de vallei van de Mene. Robuuste valleien bieden kansen voor biodiversiteit en als klimaatbuffer.
2. ■ **Molensteen in Opvelp maakt deel uit van Vlaams Ecologisch Netwerk.** Natte natuur krijgt hier versterking
3. ■ **Meldertbos krijgt uitbreiding met kalkmoeras "Keulen".** Foto Ernst Gülcher
4. ■ **Omgeving Wijttebroek: uittredend ijzerrijk kwelwater, hoge potentie voor natuurontwikkeling.**

5. ■ **Zegelberg met dagzomende Gobertange.** Kansen voor natuurontwikkeling zoals in Hoegaards Rosdel op marginale gronden voor landbouw.
6. ■ **Terrassenlandschap Kumtich: najaarsaspect van natuurontwikkelingsgraslanden met wilde peen, marjolein enz.**
7. ■ **Jordaanvallei: Vernatting in een robuuste vallei. Op achtergrond bos met kalktuf.**

5

- Uitbreiding van het uniek orchideeënrijk kalkmoeras in het Aardgat van een klein natuurgebied tot een robuuste eenheid van 13,7 ha en dit aan de poorten van de stad Tienen. Uitbreiding van 7 ha tot 13,7 ha.
- Een nieuw complex Zegelberg met Gobertange- en rolkeienontsluiting en aansluitend het moeras met sterk ijzerhoudend kwel. In het Wijttebroek zijn reeds enkele percelen in beheer (1,8 ha). Ook hier zal op een reeks percelen aan bosuitbreiding gedaan worden. Nieuw complex van 20,60 ha.
- Versterking van het Mene-Jordaancomplex met de ontbrekende enclaves in de vallei en de beide hellende flanken met Gobertange-ontsluiting van het Groot en Klein Pertseveld (Hoksem) die binnen enkele jaren de orchideeënrijkdom van de kalkrijke graslanden van het Hoegaardse Rosdel naar de kroon zullen steken. In de uitbreiding komen ook een reeks kalktufbronnen voor. Dit zijn in de Habitatrichtlijn prioritair Habitats. Uitbreiding met 29 ha tot 136 ha.
- Uitbreiding Willebringenbos met percelen die aanmerking komen voor bijkomende bebossing. 2,5 ha bijkomende bebossing.
- Uitbreiding Meldertbos met het kalkmoeras "Keulen" en het brongebied van de Mene waar tot kort nog kalkminnende soorten als kleine valeriaan voorkwamen. Uitbreiding met 4,5 ha.

In totaal gaat om een oppervlakte van iets meer dan 100 ha bijkomende natuur en natuurontwikkeling op zeer potentierijke bodems van bv. kalkhoudende Brusseliaanzanden of op

ontsluitingen van Gobertange (en kalkzandsteen). Het geheel van de beheerde oppervlakte natuurgebied binnen de ruilverkaveling gaat hierdoor naar 100 ha. Buiten de ontwikkeling van natte natuur in de vallei en soortenrijk en structuurrijk grasland, zal er ook een 25 ha bos bijkomen waar nu nog geen bos is. Hier zetten we dus de zo noodzakelijke uitbreiding van natte natuur en bos om in realiteit, naast de ontwikkeling van een reeks habitatwaardige habitats op de flanken en de bescherming van prioritair habitats zoals de kalktufbronnen.

Het belang van deze natuuruitbreiding is verrijkend, niet alleen voor de biodiversiteit maar ook voor waterbeheer en klimaatbuffering

Zo was de 11^e Demerdag dit jaar gewijd aan De Velpe (zie p. 14). Daar werd geïllustreerd wat de uitbouw van natuurgebieden in de vallei van De Velpe betekent voor integraal waterbeheer en klimaatbuffering. De ontwikkelingen in o.a. Hazenberg-Molensteen in Opvelp en de Snoekengracht in Verrijck kregen aandacht omwille van hun rol in de brongerichte en bovenstroomse aanpak van het waterprobleem: vertraagde waterafvoer, verhoogde infiltratie, herstel van vaste begroeiing op de erosiegevoelige percelen, het herstel van natte natuur en de vallei.

Een enorme restfinanciering

Deze toebedeling van meer dan 100 ha bijkomende natuur betekent ook een omvangrijke investering waardoor de restfinanciering voor de afdeling oploopt tot € 750 000. Dit is het bedrag dat overblijft na de inname van de aankoopsubsidie op deze verwerving. Het is een enorm bedrag waarvoor we een meerjarenfinanciering zullen opzetten en vooral hopen dat onze donateurs en onze leden deze inspanning sterk (financieel) zullen steunen. We rekenen er op dat ook elk van beheerteams en kernen van Natuurpunt Velpe-Mene zich inzet om mee deze fondsen te werven.

6

7

Help het project '100 ha bijkomende natuur in RVK Willebringen' bij de reservaatcomplexen Hazenberg-Molensteen, Snoekengracht-Kop Kautemveld, Terrassenlandschap Kuntich, Aardgat Tienen, Zegelberg-Wijttebroek, Mene-Jordaan en Willebringenbos, Meldertbos met Keulen en brongebieden van de Mene. Doe een storting op de rekening BE56 2930 2120 7588 van NP Beheer te Mechelen met vermelding 'Project 3997 Velpe-Mene'. Voor giften vanaf € 40 krijg je een fiscaal attest Voor 2024 geldt een fiscale aftrekbaarheid van 45% voor giften vanaf € 40. Dit betekent dat een gift van € 40 na fiscale aftrek je maar € 22 kost of een gift van € 100 je maar € 55 kost.

■ De 11de Demerdag ging door in de kerk in Opvelp. Pieter Abts bracht het verhaal van 50 jaar Velppe-actie gevoerd door De Regionale Vereniging Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant

11de Demerdag zoomde in op De Velpe

Pieter Abts

Op 4 oktober 2024 verzamelden allerhande waterbeheerders in Opvelp voor de 11de Demerdag. De Demerdag? Ja, je hoort het goed. Ook al is er in geen velden en wegen een Demer te bespeuren in het kleine Haspengouwse dorpje Opvelp, toch verzamelde iedereen hier aan de bron van De Velpe. Want De Velpe behoort tot het Demerbekken.

De kerk zat afgeladen vol met de gouverneur en gedeputeerde resp. van Limburg en Vlaams-Brabant en vele ambtenaren die het waterbeleid mee vormgeven in de praktijk.

Weerbaar waterlandschap

Opvelp en De Velpe spelen een belangrijke rol in het integraal waterbeleid. Niet alleen omdat de wortels van onze Regionale Vereniging Natuur en Landschap midden de jaren 60 hier lagen, maar vooral omdat het brongerichte beleid rond waterbeheer hier moet gebeuren.

In de jaren 70 en 80 van vorige eeuw bepaalde de ontginning van de valleien het landschap. Voor het eerst kwam er echter in deze regio een georganiseerde actie op gang die met onderbouwde argumenten tegengewicht gaf en de rechte trekkingen van waterlopen in vraag stelde. We waren onze tijd ver vooruit. Ongetwijfeld vormden de verschillende nota's die de vereniging toen uitbracht de basis van wat nu 'integraal waterbeleid' heet: vistrappen, zuiver water, meandering, valleierherstel, ontharden... al deze thema's kwamen toen al aan bod. Alleen met de klimaatverandering werd op dat moment nog geen rekening gehouden.

Intussen hebben we 'Weerbaar Waterlandschap', een aanbevelingsnota van wetenschappers die aangeeft wat er zou moeten gebeuren om ons te wapenen tegen het veranderende klimaat. Als dat ook in de praktijk wordt gebracht, kan de schade beperkt blijven.

Ecologische val

Op dit moment worden vaak alleen de natuurgebieden in de valleien ingezet om het water te bergen bij overstroming. Dat is helaas te veel voor de natuur daar en leidt tot zware vervuiling en dood van planten en dieren. Denk maar aan alle soorten die niet kunnen vliegen of zwemmen, maar ook aan soorten gebonden aan minder dynamiek, aan gradiënten en aan voedselarme systemen. Natuurgebieden rondom de rivier moeten robuust zijn – lees groot genoeg – en voldoende overgangen naar hogere en drogere gronden bevatten om de waterpieken te kunnen opvangen en bufferen. In het andere geval zitten we vast in een ecologische val, we herstellen natuur en vervolgens verdrinken we deze met een overvloed aan (vervuild) water. Om zowel overstromingen als langdurige droogte op te vangen zal nagenoeg de hele vallei moeten ingeschakeld worden en zijn ook vooral brongerichte maatregelen noodzakelijk: water vertragen, water vasthouden, infiltreren, ruimte geven aan rivier en vallei. En daar verschijnt Opvelp ten tonele als bron van De Velpe.

We focussen hierna op de Natuurpunt-gebieden die aan bod kwamen op deze Demerdag.

■ Hazenberg in Opvelp, voormalige 'commune', nu natuur.reservaat dat als een buffer fungeert in het omgevend landbouwplateau.
Foto NP Velppe-Mene

■ Holle weg Moordenaarseweg aan de Hazenberg in Opvelp krijgt buffering in ruilverkaveling Willebringen. Foto NP Velpe-Mene

■ Molensteen in Opvelp: aanzet voor groenblauwe dooradering van landschap langs een behouden trage weg. Foto NP Velpe-Mene

Het kan ook anders: Hazenberg-Molensteen in Opvelp

In het kader van diverse projecten Waterlandschap en ruilverkaveling vormen de brongerichte maatregelen de basis voor een meer robuust systeem. Op plaatsen met stevige erosie en aansluitend bij gebieden met hoge natuurwaarde wordt er midden in de rijke leemstreek natuur ontwikkeld met een dubbel doel.

De Hazenberg is een laatste restant van een 'commune', een gemeenschappelijke graasweide van Opvelp. Sedert 1994 beheerde Natuurpunt hier een kleine hectare. Deze kleine natuuroase samen met enkele diep ingesneden holle wegen en het Remmelenbos vormden de enige natuurlijke structuur op het plateau. Het landschap weerbaar maken gebeurt hier door de uitbreiding tot ca 15 ha en de omzetting van de toegewezen percelen naar struwelen, hellingbossen en soortenrijke graslanden.

Het tweede deel van het natuurgebied situeert zich in de bovenloop van De Velpe tussen de Verbrande Toren en het gehucht Molensteen, een middeleeuwse zelfstandige heerlijkheid tussen Opvelp en Neervelp aan de bron van de Velpe. De hier nog bescheiden waterloop vormde op de rand van het leemplateau een kleine ingesneden vallei begrensd door twee graften: aan de noordzijde een hoge graft, aan de zuidzijde een flauwe versie daarvan. De hoge en koele helling is bebost met een voorjaarsbosje waarin je soorten als bosanemoon, gele dovennetel en eenbes aantreft.

Natuurpunt werkt hier aan het herstel van de vallei in de ware zin van het woord: ruimte voor natte natuur en water. De uitbreiding is actueel beperkt tot 5,18 ha, voornamelijk natte graslanden

■ De Snoekengracht aan de bovenloop van de Velpe met zijn natte orchideeënrijke graslanden krijgt uitbreiding en buffering met de vallei van de Grote Vondelbeek. Foto Tim Verhaegen

langsheen De Velpe en de Vloedgracht, en brede bufferstroken langsheen het waardevolle bos en de diepe holle weg.

Het kan ook anders: de Snoekengracht-Grote Vondelbeek-Kop van Koutenveld in Verrijck

Tot midden de jaren '80 van vorige eeuw bestonden concrete plannen om De Velpe te 'normaliseren' (rechttrekken). Zelfs de kleur van de betonnen oevers was al gekozen. Vandaag zijn er opnieuw plannen voor dit gebied. Ditmaal om de waterloop en haar vallei te herstellen in één van de oudste (door Natuurpunt) beheerde dottergraslanden in Vlaanderen. De open ruimte behouden en beschermen rond de vallei is nu de sleutel voor een toekomstgericht valleierstel. In de ruilverkaveling Willebringen breidt de Snoekengracht uit met de vallei en de hellingen van de Grote Vondelbeek, een vloedgracht in het leemplateau, waar zowel veenherstel als natuurontwikkeling op het programma staat.

Het kan ook anders: de Paddepoel aan de middenloop van De Velpe in Glabbeek

De bredere Velpevallei is hier gekenmerkt door overstroombare hooilanden. Al sinds de jaren '80 werkt Natuurpunt aan de biodiversiteit van het gebied. Sindsdien is er ook werk gemaakt van waterbeleid, structuurherstel en het vasthouden van gebiedseigen water met de creatie van doorstroommoerassen en het opheffen van drainages.

Voor het volledige verhaal van natuurherstel en waterbeheer in de Velpevallei en meer specifiek in de Paddepoel: zie Natuur en Landschap, 2024, nr. 1, p.6 - 11.

NEONICOTINOÏDEN

OOK SCHADELIJK VOOR VOGELS

Wat zijn neonicotinoïden?

Neonicotinoïden zijn veelgebruikte insecticiden in de land- en tuinbouw. De naam wijst erop dat ze verwant zijn aan nicotine. Ze verspreiden zich via de sapstromen door de gehele plant, en dat is wat ze zo schadelijk maakt voor insecten. Ze verstoren de geleiding tussen de zenuwcellen in de hersenen zodat de insecten sterven. De neonicotinoïden komen echter ook in pollen en nectar van de bloeiende planten terecht, waardoor ook bijen en hommels getroffen worden. Bijen kunnen eveneens via de honingdauw van bladluizen ermee in aanraking komen.

In de Europese Unie geldt sinds 2018 een verbod op het gebruik in open velden en de verkoop van zaden die behandeld zijn met bepaalde werkzame stoffen die behoren tot de familie van de neonicotinoïden omdat ze bijensterfte veroorzaken. Europa heeft het gebruik beperkt tot een type van neonicotinoïde en dus niet totaal verboden. Intussen worden in hoog tempo nieuwe, vergelijkbare of afgeleide gewasbeschermingsmiddelen ontwikkeld en op de markt gebracht, waarvan de onschadelijkheid voor mens en dier op termijn onvoldoende bewezen is.

Hoe zit het met het gebruik van neonicotinoïden in België?

In België is de huidige situatie rondom neonicotinoïden complex en problematisch, vooral in het licht van de Europese regelgeving en de druk vanuit de landbouwsector. Op het Europese verbod kan een lidstaat een nooduitzondering aanvragen voor het verlenen

Neonicotinoïden zijn niet alleen schadelijk voor bijen en hommels, maar ook voor vogels. Nieuw onderzoek van Wageningen Universiteit & Research (WUR), gepubliceerd in wetenschappelijk tijdschrift Ecology Letters, toont aan hoe ver de invloed van deze stoffen reikt.

van een derogatie (een afwijking van de wet). Dit kan enkel wanneer de productie ernstig in gevaar komt of er geen andere redelijke

middelen ter beschikking staan. België maakte tot 2020 gebruik van deze uitzonderingsregeling om o.a. het plantzaad van suikerbieten te kunnen beschermen. Intussen (begin 2023) oordeelde het Europees Hof van Justitie dat België onterecht een beroep deed op deze uitzonderingsregel en dreigt met een vonnis voor ons land. Daarmee bevestigt het Hof wat tal van natuur-, gezondheids- en milieuverenigingen al jaren aan de kaak stellen.

Voorlopig zijn in Vlaanderen ook voor particulieren nog altijd gewasbeschermingsmiddelen met neonicotinoïden te koop (bv. tegen buxusmot). In 2023 zijn er nog steeds verboden en zeer giftige chemische middelen waaronder neonicotinoïden gevonden op insectenlokkende tuinplanten in tuincentra. Het probleem situeert zich dus niet alleen in de akkerbouw, maar ook in de glas- en sierteelt en bij het particulier gebruik in de tuinen.

Duidelijke schadelijke effecten op vogels

De zeer uitgebreide meta-analyse van WUR heeft een hele hoop studies wereldwijd onderzocht. Daaruit blijkt dat de 'neonics' niet alleen uitermate schadelijk zijn voor bestuivers, maar evenzeer voor vogels. Vogels werden onderzocht op meer dan duizend effecten. Er bleken schadelijke effecten op te treden op vlak van gedrag, gezondheid, reproductie én overleving. Voorbeelden: een verminderde oriëntatie waardoor migrerende vogels de weg kwijt

■ Aardappelveld behandeld met insecticiden

■ **Koppeltje patrijs.** De patrijs was vroeger een veel voorkomende vogel, vooral in landelijke gebieden met akkers, weilanden en hagen, en voornamelijk een zaadeter. De afgelopen decennia zijn de populaties aanzienlijk afgenomen als gevolg van habitatverlies, intensivering van de landbouw, en wellicht ook van neonicotinoïden. Foto VildaPhoto © Rollin Verlinde

Conclusie

raken, jongen die geboren worden met complicaties, vogels met afwijkende bloedwaarden en hormoonspiegels, negatieve invloed op de dikte van de eischalen, op de zaadproductie bij mannelijke vogels, en vogels die korter leefden na blootstelling aan deze stoffen. WUR komt tot het besluit dat de sterke afname van vogels mee verklaard wordt door deze pesticiden.

En wat bijzonder opvalt, is dat die negatieve effecten optreden bij alle onderzochte vormen van neonicotinoïden en nauwelijks onderling verschillen, of het nu om door Europa verboden stoffen gaat, of de nog steeds toegelaten.

We zijn er nog lang niet. Uit onderzoeken weten we dat neonicotinoïden maar traag afbreken in het milieu en dat die stoffen nog steeds aanwezig zijn in het bloed van vogels. Net zoals met DDT indertijd zal het nog lang duren voor ons leefmilieu vrij zal zijn van neonics. Daarenboven zijn er nog honderden andere pesticiden in gebruik waarvan we niet precies weten wat deze cocktails aanrichten bij plant, dier en mens.

En dan te bedenken dat het EU-voorstel om het pesticidengebruik te halveren tegen 2030; als één van de eerste sneuvelde bij de boerenprotesten bij het begin van dit jaar onder druk van de agrobangengroepen!

Naschrift: Onderzoek van VELT naar pesticiden in onze slaapkamers

Net voor het afsluiten van deze kopij publiceerde Velt de resultaten van een onderzoek naar pesticiden in onze slaapkamers op het platteland.

Velt: "De resultaten zijn verbijsterend. In totaal vinden we 137 verschillende pesticiden terug. Gemiddeld 21 per slaapkamer. In één slaapkamer troffen we zelfs 52 pesticiden aan". Daaronder hormoonverstorende stoffen en stoffen die een negatief effect hebben op de voortplanting. 70% is afkomstig uit de landbouw, de rest uit particuliere toepassingen binnenshuis (bv. mierenlokdoosjes) of bij huisdieren (bv. vlooiënbandjes) en bij behandeld textiel (bv. beddengoed). Hoewel het gaat om lage concentraties giftige stoffen, en er volgens de onderzoekers geen acute reden tot paniek is, moeten de gezondheidsrisico's van zulke cocktails aan pesticiden niet worden onderschat. Zie ook het artikel over Water in Nood, p. 18 van dit tijdschrift.

VELT: <https://sos-slaapkamer.nu>

© Velt

WATER IN NOOD

Cocktail van bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater blijkt giftiger dan elke stof apart

Uit onderzoek van de Universiteit Leiden in Nederland blijkt dat de combinatie van verschillende bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater een dodelijke cocktail vormt voor dieren en planten. De middelen blijven individueel allemaal onder de goedgekeurde norm, maar zijn als mengsel giftig.

Giftige combinatie

Op honderden locaties in Nederland is de aanwezigheid van honderden bestrijdingsmiddelen gemeten. Het gaat veelal om goedgekeurde bestrijdingsmiddelen en de hoeveelheid van die afzonderlijke stoffen blijft onder de toegestane norm. Die normen zijn zo bepaald dat het risico op het verdwijnen van soorten tot een aanvaardbaar minimum wordt beperkt. Maar samen kunnen ze een giftige cocktail vormen die dat minimum ruim overschrijdt. Als je dus naar afzonderlijke stoffen kijkt, lijkt het oppervlaktewater geleidelijk schoner te worden, met steeds minder stoffen die de norm overschrijden. Maar wanneer je de gezamenlijke effecten van alle giftige stoffen bekijkt, is er minder vooruitgang zichtbaar. Integendeel, de toxiciteit blijft op vele plaatsen veel te hoog.

Er zijn sterke aanwijzingen dat de er ook effecten zijn op menselijke gezondheid. Het drinkwater wordt gewonnen uit grond- en oppervlaktewater. De waterkwaliteit daarvan is van groot belang om tot een afdoende zuivering te kunnen komen. De Kaderrichtlijn

Water (KRW) verplicht landen uit de Europese Unie om in 2027 schoon en ecologisch gezond water te hebben. Nu blijkt dat ook de giftige mengsels van bestrijdingsmiddelen mee in rekening zouden moeten genomen worden.

Nederland ligt momenteel niet op schema om de doelen uit de KRW te halen. Slechts 1 procent van het water voldeed vorig jaar aan die doelen. Daarmee presteert Nederland het slechtst van alle EU-landen.

En Vlaanderen?

In Vlaanderen is de situatie niet beter want slechts 1 van de 195 Vlaamse rivieren, meren, beken en kanalen heeft een goede waterkwaliteit. Die waterkwaliteit wordt niet alleen bepaald door de aanwezige bestrijdingsmiddelen, maar ook door andere potentieel schadelijke stoffen afkomstig van landbouw (bv. nitraat/stikstof) en industrie.

■ **Oppervlaktewater blijkt giftiger dan gedacht door de cocktail aan pesticiden. Daarbovenop komt de vervuiling door mest, andere chemische stoffen (bv. PFAS), huishoudelijk afvalwater (daar waar riolering nog ontbreekt) en overstorten van de riolering.**
Foto Pieter-Jan Alles

(Proper) water tekort in Vlaanderen (België)? Het kan ons zomaar overkomen

Uit een recente uitgebreide doorlichting door het Europees Milieugentschap blijkt dat de meeste Europese lidstaten er niet in slagen om de kwaliteit van het oppervlaktewater voldoende te verbeteren. In België is de toestand buitengewoon precair. Het oppervlaktewater is sterk vervuild met nitraten en pesticiden uit de landbouw. Maar ook ons grondwater staat er slecht voor omdat er te veel wordt opgepompt, weeral voornamelijk door de landbouw. 71% van de Belgische grondwatervoorraden is overbevroegd. Daardoor komen de Belgische watervoorraden in het gevang.

Kwaliteit van het oppervlaktewater moet dringend verbeteren

Wat moet er dan gebeuren? Vlaanderen stikt letterlijk in de mest. Niet alleen de waterlopen en het leven daarin, ook de planten op land en zelfs de mens (door de amoniakuitstoot die fijn stof genereert) lijden onder het te hoge stikstofgehalte. De vorige regering kwam met een plan om de stikstof af te bouwen, maar dat is zwaar gecontesteerd door de boeren (bond) en staat weer ter discussie. Afbouw van de veestapel, die veel te groot is voor wat ons milieu aankan, is een eerste vereiste. Verder een afdoend mestactieplan waarvoor Vlaanderen nog steeds in gebreke blijft. De Europese Commissie gaat Vlaanderen vervolgen wegens dat falend mestbeleid. En dan is er nog het probleem van de pesticiden (zie p. 16 van dit tijdschrift). Ook de lozingen van industrie en het afvalwater (riolering) moeten in rekening gebracht worden.

Grondwaterwinningen putten onze watervoorraad uit. Alle lichten staan op rood!

In dit tijdschrift hebben we reeds gewezen op het probleem van de ongebreidelde grondwaterwinningen met of zonder vergunning (zie N&L22,3, p.12-14). Doordat het nu zoveel regent, lijkt het met de grondwaterstanden niet zo dramatisch gesteld. Maar wie dieper onder de grond durft kijken, ziet een immens structureel probleem:

■ Waterpomp in fruitplantage. De laatste jaren hebben we een zeer grote toename gezien van waterwinningen in de landbouw.

■ Rapport European Environment Agency

de roofbouw op ons grondwater. Snel groeiende bebouwing, industriële landbouw en bedrijven hebben decennialang ons grondwater leeggepompt. We hebben ook teveel ingezet op snelle afvoer naar zee – denk aan rechttrekking en uitdieping van onze waterlopen – en op drainage van regenwater (nagenoeg het hele landbouwgebied in Vlaanderen is in meerdere of mindere mate gedraineerd). Door de combinatie van ongebreideld oppompen en onvoldoende aanvullen van het grondwater, zijn nu de ondergrondse reservoirs de uitputting nabij.

Volgens onderzoek van de Universiteit Antwerpen zijn er momenteel zo'n 22.600 grondwaterwinningen vergund, goed voor een totaal van 420 miljoen m³/jaar. Daar zijn dan de illegale winningen voor landbouwdoeleinden en grondwaterputten bij burgers niet meegerekend. Die illegale winningen (onvergund of overschrijding van toegestane volume) worden op 10 à 20 procent geschat. De laatste jaren hebben we ook een zeer grote toename van waterwinningen gezien vooral in de landbouw. De vorige regering zorgde ervoor dat burgers illegale boorputten kunnen melden en beperkte de vergunningverlening in de tijd. Maar of dat voldoende is om de trend te keren, is zeer de vraag. We blijven in razendsnel tempo onze grondwatervoorraden uitputten en hebben intussen onvoldoende strategische reserve voor als het echt nijpend wordt. Vlaanderen is één van de regio's met de grootste waterstress ter wereld. Onbegrijpelijk maar waar.

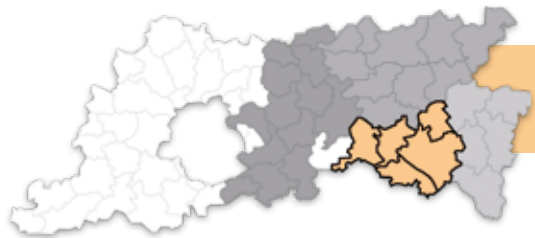
En wie denkt dat het grondwater per definitie proper water oplevert, denkt verkeerd. Vooral in de ondiepe waterlichamen worden de Europese normen voor vervuiling overschreden. Het gaat voornamelijk om vervuiling door nitraat tengevolge van de overbemesting en verder om vervuiling door pesticiden en andere chemische stoffen.

Zie ook:

- Natuurbericht van Natuurpunt van 5 juli 2024
- Een uitstekende reeks over waternood: <https://www.standaard.be/grondwater-vlaanderen>

<https://www.universiteit leiden.nl/nieuws/2024/10/update-bestrijdingsmiddelenatlas-cocktail-van-stoffen-in-oppervlaktewater-blijkt-giftiger-dan-elke-stof-apart>

De ploegvoor

Het vroegere ritueel van het plaatsen van een reenstein

Naar aanleiding van het artikeltje over de reenstein (N&L2024,1, p. 16) ontvingen we van historicus en eminent Hageland-deskundige Bart Minnen het ritueel van het plaatsen van een reenstein opgetekend in een zestiende eeuwse juridische tekst. Een prachtig document waaruit de waarde en het respect voor de reenstein (of kadasterpaal) blijken.

"Het gaat om de begrenzing met vier stenen door de schepenbank van Grazen van een beemd in de vallei van de Graasbeek, in de vallei tussen Grazen en het Hof Ten Rode (Zoutleeuw), in 1557, op vraag van de eigenaar van de beemd (het Begijnhof van Zoutleeuw).

De juridische procedure verloopt als volgt. Op vraag van de schepenbank verschijnen alle aanpalende eigenaars ter plaatse. Het begijnhof verzoekt dan de schepenbank om de beemd 'te renen en te stenen'. De beemd wordt vervolgens afgemeten door een landmeter, die vervolgens de punten 'besteekt' waar de stenen zullen worden gezet. Het plaatsen van de stenen, de officiële juridische afbakening, gebeurt door de schepenbank.

De volgende en laatste stap is, dat de schout – de voorzitter van de schepenbank; de dorpsrechter zeg maar – in naam van de grondheer de vier stenen 'bant', dat wil zeggen: door een plechtige verklaring wettelijk bekrachtigt. Concreet houdt dat in dat men een periode afkondigt van 40 dagen 'en 40 nachten' waarbinnen nog bezwaar kan worden aangetekend. Daagt er niemand op, dan is de afbakening definitief."

De paal des aanstoets?

Wat zijn we met deze oude tekst? Niets zo actueel als dit. In het kader van de ruilverkaveling is beslist dat er naast talrijke holle wegen en graften een strook in openbaar domein komt. Dit om te voorkomen dat de ploegvoor te dicht tegen wegen, fietspaden en holle wegen zou komen. Deze buffers zouden mede de basis vormen van een natuurlijke structuur in het landbouwgebied om ook belangrijke ecosystemendiensten te leveren, o.a. erosiebestrijding, vertragen van run off water, leefgebied voor akkerfauna... allemaal ecosystemendiensten die zeer sterk onder druk staan in het akkergebied.

■ Ploegpalen duiden het openbaar domein aan langs fietswegen, buffers, holle wegen als effectieve wachters van het openbaar domein. Ze staan op 50 cm afstand van de officiële grens. In realiteit krijgen de landbouwers hier 0,50 m cadeau over soms heel de lengte van hun perceel. Foto NP Velpe-Mene

Omdat een kadastergrens te gemakkelijk als een fictieve grens wordt aanzien en lang niet meer zo gerespecteerd en belangrijk als in vorige eeuwen, is er in het ruilverkavelingscomité afgesproken die duurzaam te verankeren door houten afpaling. Op de eigenlijke grens staan de officiële kadasterpalen. De oude reensteinen aan de vroegere percelen werden verwijderd. Daarnaast staan er op 50 cm van de officiële kadasterpalen (lees op 50 cm afstand weg van de eigenlijke eigendomsgrens) ploegpalen. Dit om de gangbare praktijk van ploegen zover men kan, elk jaar een stukje verder, tegen te gaan.

Wat blijkt? De palen staan er nog maar net of ze zijn al uitgeploegd, verplaatst of zelfs verdwenen met de bedoeling openbaar domein, bufferstroken en natuurgebied zoveel mogelijk mee te bewerken. Het uiteindelijke doel lijkt de officiële kadasterpalen te laten verdwijnen zodat er geen referentiekader meer is en de landbouwers in kwestie kunnen ploegen tot waar ze fysiek niet meer kunnen. En het gaat niet om één boer. Aanplant wordt kapot geklepeld, afgebakende stroken omgeploegd en zelfs na het

■ **Gobertange reenstein hield vroeger de wacht voor het perceel van de eigenaar om te voorkomen dat er betwisting zou ontstaan tussen gebruikers/eigenaars. Reensteinen kon je niet uitploegen.**
Foto Werkgroep Natuur en Erfgoed

■ **Moderne kadasterpalen zijn vogelvrij. Hier een nieuwe wandelweg langs de Jordaanvallei omgeploegd en de palen in de kant gegooid. Foto NP Velpe-Mene**

herplaatsen van de palen en het heraanplanten deze beplanting doelbewust en laverend tussen de palen (boogploegen) vernield. De landmeter mag vele kadasterpalen langs de bufferstroken en openbaar domein opnieuw uitmeten.

Ondanks een landbouw die evolueert naar precisiewerk met precisiemachines geleid door GPS-systemen wensen (bepaalde) landbouwers blijkbaar geen harde grenzen, zeker niet met het openbaar domein dat ze als vogelvrij beschouwen. Of gaan die landbouwers straks ook instaan voor de schade van erosie en water? De vervuiler betaalt, daar moeten we toch van uitgaan, en zich verstoppen bij deze grote percelen is bijna niet meer mogelijk.

De Velpe-Mene Trail, die gepland was voor zondag 24 november 2024, kan tot onze grootste spijt om organisatorische redenen niet doorgaan. Onze excuses aan diegenen die hier hard naar uitkeken. We zetten ons dubbel in voor de editie van volgend jaar, die zal doorgaan op zondag 23 november 2025.

www.velpe-mene.be/trail

Vleermuizen in Lovenjoel: een parallel universum

In de torenspits van de Sint-Lambertuskerk van Lovenjoel wonen tijdens de zomermaanden honderden vleermuizen. Met wat geluk kan je er enkele zien uitvliegen als je in de zomer even na zonsondergang aan de ingang of links van de toren gaat staan. Deze vleermuizen zijn van een specifieke soort, namelijk de ingekorven vleermuis. Op de zolder van Ave Regina zitten dan weer grootvleermuizen, en in de spouwen van verschillende huizen in de omgeving zitten kolonies dwergvleermuizen.

We hebben enkele ingekorven vleermuizen gevangen en een zendertje kunnen geven. Na enkele spannende nachtelijke zoektochten met antennes en ontvangers zijn we te weten gekomen waar ze naar toe vliegen.

- Wil je weten waarom ze in de torenspits rondhangen?
- Waar ze de hele nacht rondvliegen?
- Waarom ze zo ver rondvliegen?
- Waar ze in de winter zitten?
- Hoe ze hun prooien vinden?

Op dinsdag 3 december 2024 geeft vleermuispecialist Kris Boers antwoord op deze en andere vragen. We gaan van start om 19u00. Er zal ook een infopaneel ingehuldigd worden.

Wanneer: dinsdag 3 december 2024 om 19u00

Locatie: Sint-Lambertuskerk, Stationsstraat (t.o. nr. 29), Lovenjoel

■ Ingekorven vleermuis in de kerk van Lovenjoel. Foto Frank Claessens

Natuurpunt
Velpe-Mene

Spaghetti-avond

Zaterdag 7 december
17u tot 21u

Glutenvrije pasta beschikbaar

Natuurpunt Velpe-Mene (Bierbeek, Boutersem, Glabbeek, Hoegaarden, Tienen) beschermt en beheert heel wat natuurgebieden...

We organiseren jaarlijks een eetfeestijn in Boutersem. Hier koppelen we de fondsenwerving aan een leuke avond samen zijn met leden en mensen die de vereniging steunen. Jong en oud zijn welkom in Boutersem in de feestzaal voor een spaghetti-avond ten voordele van de natuur in de streek.

Tot dan!

Gemeentelijke feestzaal Boutersem
Kerkomsesteenweg 45, Boutersem

Info: natuurpunt@velpe-mene.be

Inschrijven helpt ons:

www.velpe-mene.be/spaghetti2024

Straffe Kost Wandeling

Opvelp - Zondag 22 december 2024

13u30 tot 17u00

CC De Velpe, Velpestraat 47, Bierbeek

Deelname: leden gratis / niet-leden €5

Info: natuurpunthoegaarden@gmail.com of Johan 0499 98 99 00

Natuurpunt
Velpe-Mene
Kern Hoegaarden

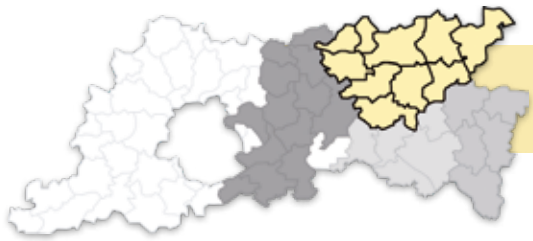

Natuurpunt
Velpe-Mene
Kern Bierbeek

Natuurpunt Velpe-Mene sluit het jaar af met de strafste wandeling. Dat is ondertussen al een lange traditie. Op een ludieke manier wandelen we 2024 uit, op zoek naar verborgen verhalen in het landschap.

Pieter en Johan nemen jullie mee in de velden rondom Opvelp, langs de grenzen van de gemeente tussen Breekhals en de 'commune'.

Een straffe kost wandeling is meer dan wandelen, we eindigen rondom een dampende tas lekkere soep.

Maaien met de zeis in Papenbroek, Bekkevoort

Machinaal maaien niet mogelijk

Papenbroek is een klein natuurgebied (ca. 15 ha) op de grens tussen Bekkevoort en Diest. In dit geval gaat de zegswijze “klein maar fijn” wel degelijk op. Dankzij meer dan 30 jaar beheer vind je hier een voor onze regio eerder zeldzame natte vegetatie en een hoge biodiversiteit. Papenbroek kun je niet bezoeken zonder laarzen! Het jaar rond kom je wel ergens modder of plassen tegen. De hoge waterstand maakt het gebied uniek en is ook een uitdaging voor het beheer. Machinaal beheer van de graslanden is bijna niet mogelijk. Een deel kan gemaaid worden met de soft track, een machine op rupsbanden waardoor het gewicht verdeeld wordt en de druk op de bodem minimaal blijft. Maar een zekere bodemcompactie is met machines onvermijdbaar. De meest kwetsbare en waardevolle percelen worden daarom volledig handmatig beheerd: tweemaal per jaar maaien waarbij het maaisel wordt afgevoerd met behulp van een zeil. In droge jaren kan dit maaisel opgeladen worden met de tractor en verwerkt worden tot compost. Natuurlijk kan dat maaien met een bosmaaier, maar Papenbroek is al vele jaren een vaste waarde voor het zeisteam. Ook conservators Bert Vandebosch en Frederic Gabrys zijn bedreven met de zeis.

Zeiscursus

Kevin Lambeets maait al 12 jaar met de zeis in Papenbroek. En sinds hij met Zeis en Bijl regelmatig cursussen geeft om natuurliefhebbers te leren werken met de zeis komt hij daarvoor ook graag eens naar Papenbroek. Op zaterdag 28 september organiseerde Regionaal Landschap Noord-Hageland opnieuw een zeiscursus in het gebied. Negen enthousiaste cursisten hebben, ondanks een bui af en toe, de beginselen van het werken met de zeis aardig onder de knie gekregen. Terwijl de cursisten eerst nog uitleg kregen, waren even verderop enkele leden van het zeisteam al volop bezig met maaien. Frederic vertelt dat je het resultaat van het regelmatig maaien al goed begint te zien op het terrein: “De maaiers werken in de ‘grote zeggenvegetatie’ en merken dat de hoeveelheid maaisel jaar na jaar begint af te nemen; een duidelijk verschralend effect door het afvoeren van het maaisel.”

Een beekvallei met natte graslanden, zoals Papenbroek, wordt gekenmerkt door de vegetatietypes ‘dotterbloemgrasland’ en ‘grote zeggenvegetatie’. Op sommige delen is de verschraling al ver gevorderd en vinden we naast typische soorten van ‘blauwgrasland’ en heischrale graslanden zoals blauwe zegge en blauwe knoop ook vele orchideeën.

■ Cursisten zeiscursus.

■ Annemie en Rudy aan het werk bij het hooien.

Hooien door de vrijwilligers

Intussen hebben de leden van het zeisteam al heel wat gemaaid en is het tijd dat de helpers aan de slag gaan. Aangezien het afvoeren van het maaisel zwaar werk is omdat het maaisel nat is en het zwaar stappen is op de veenbodem zijn voor één maaier wel drie hooiers nodig! Gelukkig gaan de cursisten eerst oefenen op het blauwgrasland waar een maand geleden al werd gemaaid en de vegetatie erg laag staat. Tegen de middag is het tijd voor het echte werk en gaan ook zij aan de slag in de grote zeggenvegetatie. Er ligt na enkele uren dan ook heel wat maaisel te wachten om te worden afgevoerd. Gelukkig kan het beheerteam van Papenbroek rekenen op drie scholen uit Bekkevoort. De leerlingen van het vijfde en/of het zesde leerjaar komen in het kader van educatief natuurbeheer een halve dag helpen hooien.

“Ondanks dat het afvoeren van het maaisel zwaar werk is, is het heerlijk werken in Papenbroek”, vertellen vaste vrijwilligers Rudy en Annemie. Zij komen al vele jaren helpen in Papenbroek zowel tijdens de werkdagen, alsook wanneer de scholen komen. Annemie vertelt dat ze tijdens het werken geniet van de geur van watermunt die vrijkomt. Rudy is heel blij dat in Papenbroek delen met de zeis worden beheerd. “Geen lawaai en geen benzinedampen”, zegt hij, “waardoor je tijdens het werken kunt genieten van de vogelgeluiden”.

■ Lid van het zeisteam aan het werk.

■ Frederic Gabrys, conservator, met zeis.

Conclusie na deze werkdag: Beheerwerk met de zeis gaat zeker niet trager dan met de bosmaaier, is veel aangenamer voor de omstaanders en is heel effectief in het bereiken van de beheerdoelen.

Wil je zelf de kneepjes van dit oude ambacht leren? Kijk dan op de website van Zeis en Bijl: www.zeisenbijl.be. Wil je zelf aan de slag met de zeis? Volg dan het Zeisteam op facebook of Instagram. En ben je nieuwsgierig geworden om Papenbroek zelf te komen ontdekken? Trek dan je laarzen aan en kom wandelen door deze parel van natte natuur. Voor bezoekers die met de auto komen is de beste toegang de ingang aan de Zandstraat in Assent.

Saskia van den Berg

■ Moddervoeten.

Glühweinwandeling

Demerbeemden Bruggenhof, Betekom

Wanneer?

Donderdag 26 december vanaf 13u30

Waar?

Bruggenhof, Demerbeemden, Geetsvondelstraat, 3130 Betekom (tussen Werchtersesteenweg 116 en 118 tot over de Laakbrug)

Wat?

Eindeloos tafelen en schransen blijft haalbaar met een frisse neus tussendoor. Om uw Bourgondisch leed te verzachten tijdens de feestdagen zorgt Natuurpunt Begijnendijk voor evenwicht. De formule van de glühweinwandeling bestaat al meer dan 30 jaar: wandelen in grote groep door de mooie natuur met één borrelstop halfweg en een kampvuur met glühwein op 't einde, vlak bij het begin, om de cirkel rond te maken. Een frisse neus dus met het gezin, familie en vrienden!

Deze keer maken we een mooie lus door de Demerbeemden aan het Bruggenhof. De wandeling is ongeveer 5 km lang, met een borrelpauze halfweg. We starten om 13u30 met kort woordje uitleg aan het vertrek: parking Bruggenhof. Geplande aankomst om 16u30 bij het kampvuur. Hier kan je nog nagenieten van een glühwein, borrel, chocomelk, soep, pannenkoeken of wat ander lekkers.

De wandeling kost € 3 voor niet-leden en is gratis voor leden. Vernieuw nog snel je lidmaatschap op natuurpunt.be en join the club.

Drankkaarten en bons kan je kopen bij de start of op het einde. Je steunt hiermee het beheer van de natuurgebieden in Begijnendijk. Kom best met de fiets of neem een BOB mee. Hondjes blijven aan de leiband, voor buggy's is het soms moeilijk en laarzen zijn zeker aangeraden bij nat weer.

Laat uw bloed stromen en uw hoofd dromen. Een nieuw jaar, voorwaar, we zijn bijna klaar!

Facebook: <https://fb.me/e/5yd7oylLQ>

Info: Sybren Van der Borgh,
0499 30 52 39 - npbegijnendijk@gmail.com

Werknemers Toyota Diest komen helpen in Dassenaarde

■ De werknemers van TCPE aan het werk in Dassenaarde.

Enige tijd geleden ontving de afdeling Diest een mooie financiële steun van Toyota Parts Center Europe, gevestigd op het industrieterrein in Webbekom. We kunnen hiermee een recent aangekocht schraalgrasland op de Lazarijberg afrasteren om graasbeheer mogelijk te maken en we voorzien een plankenpad aan te leggen in Dassenaarde, bij de nieuwe wandelbrug. Daar leest u meer over als de werken daadwerkelijk zijn uitgevoerd.

Maar het bleef niet bij financiële steun alleen! Op zondag 22 september j.l. ontving het beheerteam van Dassenaarde bijna 50 werknemers en hun gezinnen om te komen werken in Dassenaarde. Het was een prachtige dag met een half bewolkte hemel en een temperatuur van ca. 22 graden. Perfect weer om samen aan de slag te gaan. Aangezien we op voorhand wisten dat er ook kinderen in de groep zaten, had het beheerteam verschillende werken voorbereid.

Een deel van de groep ging onder leiding van conservator Filip aan de slag om onderaan de zuidelijk geïntendeerde zichtas op de Dassenaardeheuvel de **takkenwal** te herstellen. Zo'n takkenwal is nuttig als schuilplaats voor de levendbarende hagedis, en ook voor kleine zoogdieren als muizen en egels. Aangezien de takken natuurlijk langzaam vergaan, moet de wal om de paar jaar weer opnieuw opgebouwd worden. In het bos naast de zichtas groeit Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik die de groeikansen van inheemse bomen en struiken als zomereik, spork, lijsterbes en zoete kers inperken. Daarom worden zij regelmatig teruggezet. De werknemers van Toyota konden dus aan de slag om deze takken uit het bos te sleuren en daarmee de wal te versterken.

Deelnemers die geen bezwaar hadden om wat stoerder werk te verrichten, gingen onder deskundige leiding van beheerteamlid Bruno aan het werk onder de hoogspanningskabel. Aangezien daar de acacia welig tiert, moet die daar regelmatig afgezaagd worden. Dit werk was voorbereid door de professionele ploeg. De mensen van Toyota gingen aan de slag om het **takhout** te verhakselen en het hout dat geschikt is als brandhout te verzamelen. Tegen lunchtijd liep de hakselaar warm waardoor deze ploeg het werk even moest stil leggen.

Het grootste deel van de helpers ging aan de slag op de kapvlakte aan de beukendreef (vlak bij het Wit kapelletje). Daar is een deel van het monotone en qua biodiversiteit minder waardevolle naaldbos omgevormd tot heide, die van oudsher voorkwam op

onze Diestiaanheuvels. De **heide** is massaal teruggekomen met de bijbehorende insecten. Ze wordt afgewisseld met brem en enkele berken. De brem groeit er echter zo overvloedig dat die soms ingeperkt moet worden. In de ondergrond zitten nog vele eikels van de Amerikaanse eik die nu de kans hebben om op te komen. Ook die moeten dus verwijderd worden. Aangezien berken pioniers zijn, palmen zij ook steeds opnieuw de heide in. Heide is dan ook geen volledig natuurlijk landschap maar een half-natuurlijk. Heidevelden ontstaan onder invloed van de mens en vragen dus om regelmatig beheer.

Ook hier had de professionele ploeg het voorbereidende werk gedaan en konden de deelnemers aan het werk om alle takken te verzamelen aan de rand van het pad. Een werkje waarbij groot en klein naar eigen vermogen kon bijdragen. Het enthousiasme was zo groot dat het door de ploeg voorbereide werk al snel was opgeruimd. De deelnemers gingen daarom met takkenscharen en handzagen aan het werk om nog een deel van de kapvlakte vrij te zetten.

■ Werken maakt hongerig! Gelukkig konden alle deelnemers aanschuiven bij de foodtruck die TPCE had geregeld. Iedereen kon genieten van een heerlijke pasta en spiraalfriet. Na al het werk in de buitenlucht smaakte dat wel. Onze grote dank dus hiervoor.

Na de lunch is een deel van de mensen met Filip als gids een **wandeling door Dassenaarde** gaan maken. Aangezien de ploeg die werkte met de hakselaar hun werk hadden moeten stil leggen toen de die warm liep, wilden zij graag hun taak afmaken. Ook degene die op de kapvlakte hadden gewerkt, waren bereid nog even aan de slag te gaan. Na nog ruim een uur gewerkt te hebben werd de dag afgesloten.

Het beheerteam van Dassenaarde wil TPCE graag bedanken voor hun ondersteuning en voor het vele werk dat tijdens deze werkdag is verzet. We kijken er al naar uit om ook volgend jaar weer een enthousiaste ploeg werknemers en hun gezinnen te ontvangen.

Kunst voor Natuur

Tentoonstelling
 Schilderijen: Gerda Van Hoovels
 Porcelain art work: Nathalie Hendrickx
 Natuurfotografie: Guido Rooseleer
 Fossielen, edelstenen, mineralen: Mathias Van Wesemael

Zaterdag 23 - zondag 24 november 2024
 Zaal Libbeke Lubbeek - Za 14-20u - Zo 14-19u

Tekenwedstrijd voor kinderen van 6 - 12 jaar met als thema 'de natuur'. Tekeningen ter plaatse inleveren.

Kunstzoektocht op maat van kinderen.

Een hapje en een tapje aan democratische prijzen.

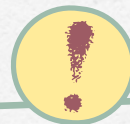
Organisatie: Natuurpunt Lubbeek i.s.m. Regionaal Landschap Noord-Hageland en Natuurstudiewerkgroep Hagelandse Heuvelstreek

Opbrengst: wordt gedeeltelijk geschonken aan Natuurpunt Lubbeek

Info: Gerda Van Hoovels

016 62 21 67 – gerda.vanhoovels@gmail.com

Oproep helpende handen secretariaat NPOB

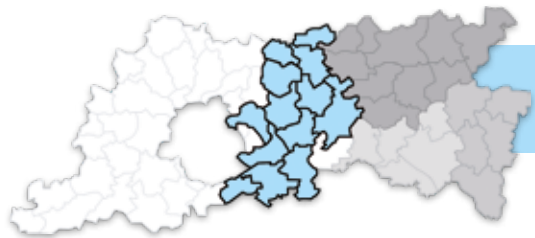
De Regionale Vereniging voor Natuur en Landschap, Natuurpunt Oost-Brabant is gelegen in Kessel-Lo in een gebouw vlak bij het station. Het is een locatie met veel potentieel, maar dat wel wat opfrissing kan gebruiken.

We willen het kantoor dus samen met onze vrijwilligers nieuw leven inblazen. Daarom zijn we op zoek naar handige Harry's om samen met ons aan de slag te gaan.

Zin om hier mee je schouders onder te zetten?

Voor volgende zaken zoeken we nog volk: schilderen, kasten/meubels verplaatsen, dingen omhoog hangen, kleine elektriciteitswerken, kuisen, eens naar de kringwinkel of het containerpark rijden...

Stuur een mailtje naar npob@natuurpunt.be als je zin hebt om te helpen. We zijn je alvast heel dankbaar!

Natuurpunt maakt beheerplan voor de erfgoedsite Abdy van Vlierbeek

De abdy van Vlierbeek, ten noordoosten van Leuven, is een belangrijke groene vinger in de verder compleet verstedelijkte omgeving van Kessel-Lo. De voormalige abdy zelf bestaat in 2025 900 jaar en is een belangrijke erfgoedsite. Het landschap rond de abdy is ook zeer waardevol en getuigt van de eeuwenlange historische ontwikkelingen rond de abdy. Veel natuurwaarden van natuurlijke graslanden, bosjes en akkers zijn gebonden aan dit kleinschalige gevarieerde cultuurlandschap. Het is een plaats bij uitstek waar landbouw en natuur dienen samen te gaan.

Meerdere betrokken partijen

In 2017 maakte de Stad Leuven een masterplan voor de abdy en het omringende landschap om de toekomstige ontwikkelingen in te bedden in een omvattende visie. Deze visie was zeer goed onderbouwd wat betreft erfgoed en landschap maar niet voor de ecologische waarde van het gebied. In diezelfde periode vonden drie bevlogen natuurliefhebbers elkaar en richtten de lokale kern Natuurpunt Vlierbeek op. We slaagden er ook in om lid te worden van het beheercomité Vlierbeek op basis van een eerste kleine aankoop in het gebied. In het beheercomité overleggen alle beheerders van het gebied op periodieke basis over het beheer

■ Herstel van graslanden zo oud als de abdy.
Foto Willem Laermans

en het gebruik. Die beheerders zijn erg gevarieerd. De kerkfabriek is eigenaar van de gebouwen, Stad Leuven doet het groenbeheer binnen de abdy en het kerkhof. Het merendeel van de gronden buiten de abdy is eigendom van de provincie Vlaams-Brabant samen met het een deeltje van het Aartsbisdom. Een groot deel van de gronden wordt verpacht aan landbouwers en de provincie beheert ook zelf de ecologisch meest waardevolle zones. Een

■ Graslanden aan de Noorderdreef. Foto Geert Sterckx

andere belangrijke speler is de Watergroep die het natuurbeheer van de grondwaterwinning overdraagt aan Natuurpunt. In de afgelopen jaren kon Natuurpunt zelf ook enkele kleine bosjes verwerven en in beheer nemen.

Natuurpunt zorgt voor een overkoepelend beheerplan

Als natuurbeschermer kwamen we snel tot het inzicht dat een beheerplan noodzakelijk was om daadwerkelijk een gepast beheer in te stellen en maatregelen voor landschapsherstel in gang te zetten. Omdat de ganse site ook een beschermd dorpsgezicht is, was de stap naar een geïntegreerd beheerplan natuur-onroerend erfgoed snel gezet. Maar wie ging dat plan maken? Geen evidente zaak met al die betrokken eigenaars en overheden. Daarom namen Natuurpunt-vrijwilligers hier zelf het initiatief en konden ze alle betrokken partners overtuigen om mee te stappen in één overkoepelend beheerplan. Een belangrijk argument was dat Natuurpunt sowieso een plan ging maken en al die partners ontlastte door het volledige schrijf- en inventarisatiewerk uit te voeren met lokale vrijwilligers en de andere partijen de facto gratis een beheerplan krijgen. Een tweede succesfactor is dat Natuurpunt vertrok van de noden en vragen van alle betrokken eigenaars en niet éézijdig een visie oplegde. Dit was een lang en zeer intensief proces, waarbij vaak een delicaat compromis nodig was tussen alle verschillende belangen in het gebied (landbouw, natuur, erfgoed, recreatie, waterwinning). Een stevige pluim hier voor Geert Sterckx die de vrijwillige koorddanser van dienst was.

In september 2024 zijn we eindelijk geland met het akkoord van alle betrokken eigenaars en beheerders en ligt er een ambitieus beheerplan op tafel. Het plan wordt nu ingediend voor de formele goedkeuring door de betrokken administraties en ministers. Natuurpunt zal in het kader daarvan samen met de Stad Leuven en de Provincie nog een publieke consultatie organiseren, inclusief een publiekswandeling om de grote krachtlijnen toe te lichten.

Vanaf 2025 kunnen we dus opstarten met het beheerplan en een belangrijke impuls geven aan het gebied, een mooi cadeau voor de

■ Het meeste beheer gebeurt zonder machines, hier op het Belgisch kampioenschap zeisen. Foto Willem Laermans

900-jarige abdij. Tevens ook een bewijs dat natuur en landbouw wel degelijk samengaan mits het natuurverhaal serieus wordt genomen. Volgend jaar kan iedereen op 17 mei tijdens de Walk for Nature kennismaken met deze smaakmakende combinatie van natuur en cultuur. Meer informatie daarover volgt via de diverse kanalen van Natuurpunt Oost-Brabant en Natuurpunt Leuven.

■ De school De Zevensprong deed een sponsorloop voor het gebied en komt regelmatig eens meehelpen. Foto Willem Laermans

Natuurherstel in het Kastanjebos in Herent

Het Kastanjebos in Herent staat bekend voor zijn uitbundige voorjaarsbloei van bosanemonen, sleutelbloemen en daslook. Maar het bevat ook enkele bloemenrijke graslanden en relictten van heischraal grasland. In het kader van het Life project Green Valley proberen we de bossen en de graslanden in een goede staat te brengen.

Het herstel van het natuurlijke reliëf is een belangrijk uitgangspunt voor natuurherstel. In het verleden werden laag gelegen weilanden dikwijls opgehoogd met grond. De bodem terug in de oorspronkelijke staat brengen, is nodig om de natuurlijke waterhuishouding te verbeteren. Daarom wordt op het perceel langsheen de Lipselaan ca. 35 are afgegraven met als doel herstel van bloemenrijke graslanden met soorten als karwijselie, bosorchis, betonie en herfsttijloos.

Op zoek naar een bodemarchief?

Bij het Kastanjebos denken we niet bepaald aan heide, en toch verschijnt op herstellende graslanden terug heide. Door het blootmaken van oude zaadbanken (net onder de graszoden zit er een historisch archief verborgen aan plantenzaden) kunnen verdwenen vegetaties terug opduiken. Deze zaden kunnen tot 100 jaar oud zijn en kunnen soms terug tot leven gebracht worden.

Deze heischrale graslanden aan de rand van de rijkere voorjaarsbossen zijn het ideale biotoop van de levendbarende hagedis. Voor deze prachtdieren is het belangrijk dat er overgangen zijn van bos naar open plekken. Deze hagedis heeft in tegenstelling

■ **Levendbarende hagedis. Foto Dieter Bauwens**

■ **Herstel van historisch reliëf door afvoeren van aangevulde grond met doel het herstellen van bloemenrijke graslanden. Foto Life Green Valley**

tot zoogdieren geen mogelijkheid om zijn lichaamstemperatuur zelf te bepalen. Daarom is hij afhankelijk van zonbeschenen bosranden. Om de dieren verder te helpen zijn er houtkanten aangeplant en grote houtstronken ingegraven. Die boomstronken met ruwe schors steken uit boven de schrale graslanden zodat de hagedissen daarop kunnen zonnen om zich op te warmen. De ruwe schors biedt ook talrijke schuilmogelijkheden.

Projecten in het Kastanjebos zijn mogelijk gemaakt door Life Green Valley en door Duurzaam Leefmilieuprojecten van de provincie Vlaams-Brabant.

Natuurpunt Herent: Algemene Kennisquiz

zaterdag 7 december 2024

Zou je je algemene kennis willen testen? Heb jij ook vrienden die graag quizzen? Kan je een ploeg van maximum 5 personen samenstellen? Hou dan deze datum vrij.

Op zaterdag 7 december 2024 kan je je kennis komen bewijzen op de algemene kennisquiz van Natuurpunt Herent.

Dit ten voordele van de plaatselijke natuurreservaten Het Kastanjebos, De Molenbeekvallei en Ter Neppen.

Wanneer: zaterdag 7 december 2024 om 19u30

Waar: Warotzaal, Warotstraat, Winksele

Deelname: € 25 per ploeg van max 5 personen

Info: Marc Vangerven

Inschrijven: bij Marc Vangerven, 016 22 14 97 of 0498 28 77 80, vangervenmarc2@gmail.com of via www.natuurpunt-herent.be

Natuurpunt Herent: Algemene ledenvergadering

zaterdag 25 januari 2025

Op het programma: een officieel gedeelte en een drink op het nieuwe jaar. Daarna volgt een gezellig etentje waarmee we al onze bestuursleden en alle medewerkers willen bedanken voor hun inzet voor onze vereniging gedurende het voorbije jaar.

Wanneer: zaterdag 25 januari 2025 om 19u00

Waar: zaal De Kraal Van Bladelstraat 3020 Herent

Inschrijven en info: Magda Cool, magdacoolbe@yahoo.com

Bezoekerscentrum de Groene vallei

Verhuur met een hart voor de natuur! De Orchideeënzaal

Ben je op zoek naar een prachtige, gezellige locatie voor je volgende vergadering of bijeenkomst? De Orchideeënzaal in ons Bezoekerscentrum staat voor je klaar! Deze groene oase, gelegen tussen Brussel, Mechelen en Leuven, biedt een duurzame en sfeervolle omgeving voor zowel professionele als privé-evenementen.

Wij voorzien je tijdig van alle informatie over prijzen en voorwaarden. En het mooiste van alles? De inkomsten gaan rechtstreeks naar natuurbehoud, zodat we samen kunnen blijven investeren in een groene toekomst!

Interesse? Neem gerust contact met ons op:

- E-mail: bc.groenevallei@natuurpunt.be
- GSM/Whatsapp: +32 479 77 06 76

Doe een gift voor de natuur

Zie p. 6 - 15

